

OLAV

Reaksjonelt, s. 2

Aids - tiltak og tankekors

Intervju med kardinal Joseph Ratzinger, s. 3

Om korsets håp

Gillian Paterson, s. 7

Kampen mot aids i Afrika

Else-Britt Nilsen o.p., s. 10

Hete dager i Bagdad

“Karmelittsøstre” på Den norske opera, s. 14

Håpet - i en verden der hatet er så synlig

Nordkat-møtet 2001, s. 16

Flerkulturelle menigheter - felles utfordring

Michael McGregor oco, s. 20

Den hellige Bernhard

ST. OLAV

Aids - tiltak og tankekors

Ingen tilfeldighet at det bl.a. handler om hiv/aids i dette "St.Olav": Nok å nevne FNs aidskonferanse nylig hvor den katolske kirke var representert, og hvor den, som ventet, ikke fikk særlig vennlig pressedekning: Dertil: Høstens store TV-innsamling går til Kirkens Nødhjelps hiv/aids-arbeid.

En siste grunn kom til på tampen: Biskop Gunnar Stålsetts utspill (Aftenposten 18.8) i forbindelse med de sørafrikanske biskopenes bekreftelse av katolsk lære om avholdenhet før ekteskapet og trofasthet i ekteskapet og av forbeholdet mot kondomer i kampen mot aids. "Dette er intet mindre enn folkemord. Jeg oppfordrer katolske biskoper og prester til sivil ulydighet mot paven" sa biskop Stålsett. (Intet om at biskopene også sier at ektepar der én ektefelle er smittet, har samvittighetsfrihet til "å velge rett vern mot smitte".)

Ordene fikk katolikker til å gripe pennen, også de som ønsker at kirken signaliserer større rom for samvittigheten når det gjelder kondomer. En ting er at folk ikke retter seg etter kirkens retningslinjer om avholdenhet før og livslang troskap i ekteskapet, "men det er vel å rette baker for smed når Vatikanet eller Den romersk-katolske kirke får skylden", skrev Odd Barra, veteran innen katolsk hjepearbeid her hjemme, i Vårt Land. Og samme sted slår Bergens-sognepresten Michel Beckers, som selv ikke er "enig i eller begeistret for pavens prevensjonssyn", et slag ikke bare for den enkeltes samvittighet, men også for paven: "Paven tror ikke på kondomer, han tror på mennesket." Han er, som ventelig og riktig er, opptatt av å forkynne evangeliet og idealene.

Ingen offentlig katolsk kommentar hittil. Men i brev til biskop Stålsett (21.8) skriver sr. Anne Bente Hadland, tidligere leder for Informasjonstjenesten i Oslo Katolske Bispedømme, at det er "oppstående at en leder for ett kirkesamfunn oppfordrer medlemmene i et annet kirkesamfunn til ulydighet mot sine foresatte". Dernest: "Folkemord i internasjonal rett er definert som utryddelse av folkegrupper av etniske eller andre grunner"; å sette paven i bås med Hitler, Stalin og Milosevics er "grovt". I sitt svar (30/8) beklager Stålsett bruken av "et så belastet ord som folkemord" om "den katolske kirkes medansvar for at den dødbringende hiv/aids-epidemien ikke blir stanset". Språkbruken var egnet til å "avspore debatten", men den "grunnleggende kritikk" står ved lag: "Jeg venter at også Den katolske kirke i Norge vil være med i en konstruktiv dialog som kan bidra til å forandre Vatikanets holdning til denne største humanitære tragedie i vår tid."

Stålsetts utspill fremmer ikke akkurat en slik dialog, skriver sr. Anne Bente i brev nr. to til Stålsett (6.9). Dernest: "Det slår

meg med undring at du og mange andre uavlatelig kommer tilbake til det pavelige 'forbud' mot kondomer som en årsak til spredningen av hiv. Jeg har aldri fått det til å gå opp at mennesker som med all tydelighet viser at kirkens lære om seksualitet og samliv ikke betyr noe som helst for deres livsførsel, skulle la seg påvirke av hva paven måtte mene om kondomer." Et smil av et poeng i en debatt som hadde vunnet på endret toneleie her og der. Og hvor det kanskje bør settes noen sluttstreker, så vi kan komme videre. Som Ingrid Vad Nilsen, generalsekretær i Norges Kristne Råd, så avvæpnende sa i sakens anledning: "Alle vet at aids er for alvorlig til å krangle om."

Aids er en global utfordring. Som global institusjon har den katolske kirke med sine mange og ulike nettverk spesielle muligheter til å lindre, hjelpe, opplyse. Siden 1991 har den katolske hjelpeorganisasjon Caritas Internationalis hatt aids på dagsordenen; i 1987 var det debatt om emnet, men "ingen andre enn jeg var interessert", fortalte p. Robert Vitillo, organisasjonens hiv/aids-ansvarlige, til "St. Olav" i 1993. Og i dag? "Den katolske kirke driver noe av det beste og mest respekterte aidsarbeidet i Afrika, men mediene har beklageligvis stort sett ignorert dette pionerarbeidet og i stedet fokusert på katolske problemer i forbindelse med aidsopplysning og kondombruk," konstaterer Gillian Paterson i dette "St. Olav" i artikkelen "Kampen mot aids i Afrika". Jon Magne Lund, redaktør i Vårt Land, gir lignende skussmål på kommentarplass i sin avis: På eget spørsmål om Stålsett "i sak har rett i at den katolske kirke er en bremsekloss mot spredningen av hiv-viruset?", svarer Lund at "man trenger ikke oppholde seg lenge i det sørlige Afrika før man treffer katolske kirkeledere som er dypt engasjert i å bekjempe aids."

"Kirkens styrke er budskapet om kjærlighet, respekt, tro, tro, tro, menneskeverd. Det er viktig," noterte Pehr Thorell, tidligere redaktør i "Katolskt Magasin" (KM), nå generalsekretær i Caritas Sverige, i våres (KM 8:2001). "Samtidig må vi informere om hvordan smitten spres og om mulige beskyttelsesmetoder." Det pavelige medieråd understreker menneskers rett til informasjon, men når det gjelder kondomer, har det låst seg, og denne pålagte offisielle "tausheten" hindrer f. eks. Caritas' aidsforebyggende arbeid i å bli enda bedre, mener Thorell. "Jeg har lest mange rapporter som vitner om at man har vanskelig for å uttrykke seg. Man våger ganske enkelt ikke si hva man egentlig tror og tenker." Alle vet at også katolske sykesøstre deler ut kondomer. Thorells konklusjon: "Vi må bli bedre til å snakke åpent om spørsmålene (-) vi må lytte til dem som arbeider med disse spørsmålene på grasrotnivå."

Mer opplysning om katolske tiltak, tanker og tankekors annetsteds i bladet. Tilgi trengsel i spaltene; mangt måtte inn underveis, annet este uventet.

Om korsets håp

3

Kardinal Joseph Ratzinger beskrives som den mest innflytelsesrike teologen i den katolske kirke. Paven sier om seg selv at han ikke er teolog, men filosof, andre kaller ham mystiker. Kardinal Ratzinger derimot er og blir teolog.

Etter mange års teologisk virksomhet ble han i 1977, etter sigende mot sin vilje, hentet fra stillingen som professor i dogmatisk teologi ved det teologiske fakultet i Regensburg for først å bli biskop i München og deretter, i 1981, å flytte til Roma for å ivareta en av den katolske kirkes mest sagnomspundne stillinger: Stillingen som prefekt for Troskongregasjonen.

"Profetens vesentligste kjennetegn er ikke at han forutsier fremtidige hendelser; en profet er en som ut fra sin berøring med Gud sier sannheten, sannhetens ord for vår tid, men på en slik måte at de også kaster lys over fremtiden."

Troskongregasjonen er det organ i den katolske kirke som alltid har hatt til oppgave å kontrollere det som undervises og skrives rundt om i den katolske kirke, også i avkrokene. Historisk er forgjengerne i Ratzingers stilling inkvisisjonens ledere, og rent saklig er det ikke helt tatt ut av luften når noen har kalt ham *Storinkvisitor*, for såvidt som "inkvisisjon" ifølge ordboken betyr "undersøkelse" eller "etterforskning". Også i dag har den stab av katolske eliteteologer som Ratzinger leder, sett seg nødsaget til å forkaste kontroversielt teologisk materiale, som f.eks. den søramerikanske frigjøringssteologen Leonardo Boff's bøker.

Alt dette farer rundt i bakhodet når man står overfor kardinal Rat-

zinger i hans mottagelsesrom i *Palazzo del Sant'Uffizio* i Vatikanet. Selve værelset kan også virke noe skremmende, den rene ballsal hvor eneste innredning er noen store, gamle speil, en kommode samt en antikk sittegruppe, som forekommer miniatyrtaktig i det store rommet. Men kardinalen selv er en tiltrekkende mann med en mild, men ytterst intellektuell utstråling. Hans tyske talestrøm er så kontrollert, setningene så lange og velformulerte at man skulle tro han hadde forberedt hvert ord på forhånd og gjemt det på et skjult hukommelsesmedium; det fra båndopptageren nedskrevne intervju kan stort sett trykkes ord for ord.

*

Vi har bedt om et intervju om profeter, kristne profeter, et kontroversielt og høyaktuelt emne, som kun har fått liten teologisk dekning. Når kardinalen har gitt sitt tilsagn, er det, ifølge sekretæren, fordi emnet interesserer ham personlig. Allerede i 1993 skrev Ratzinger følgende

som svar på frigjøringssteologenes krav om å bli anerkjent som profeter: "En grunnleggende diskusjon om hva den profetiske kategori betyr, og hva den ikke betyr, er høyst ønskelig." Når vi nå har ønsket å tale med kardinal Ratzinger om dette emnet, er det, bortsett fra hans teologiske berømmelse, imidlertid også fordi han nettopp bekler den stilling som, historisk sett, har stått for å avferdige mange av kristenhetens profetiske skikkelser ved hjelp av gode gammel-dage "buller". Vi husker hvordan det gikk med f. eks. Luther.

- *Kardinal Ratzinger, hvordan definerer De en profet?*

- En profet er ikke en sannsiger. Profetens vesentligste kjennetegn er ikke at han forutsier fremtidige hendelser; en profet er en som ut fra sin berøring med Gud sier sannheten, sannhetens ord for vår tid, men på en slik måte at de også kaster lys over fremtiden. Profetens ord handler ikke om forutsigelse av spissfindigheter og detaljer, men om å gjøre Guds sannhet nærværende her

Niels Christian Hvidt - er dansk, har studert luthersk teologi ved Universitetet i København; har fersk doktorgrad i katolsk teologi og er nå dosent ved det pavelige universitet Gregoriana i Roma. Intervjuet, noe forkortet i forhold til den tyske originalen, er fra våren 2000.

“Ønsk de fremmede velkommen!”

Syv kristne organisasjoner i Europa erklærer nylig sin støtte til Europa-kommisjonens plan om å gjøre det lettere med “arbeidsmi-grasjon”. De syv er, ifølge *The Tablet: Caritas Europe, the Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME), the Commission of the Bishops' Conferences of the European Community (COMECE), the International Catholic Migration Commission (ICMC), the Conference of European*

Justice and Peace Commissions, the Jesuit Refugee Service Europe (JRS) og the Quaker Council for European Affairs (QCEA).

De syv organisasjonene understreker betydningen av et menneskevennlig Europa med en konsekvent innvandringspolitikk og oppfordrer til å finne bedre måter å behandle “udokumenterte” innvandrere på: “Menneskeverdet er grunnleggende og må respekteres, uansett om man er i besittelse av ‘papirer’ eller ikke.” De påpeker at til-

tak som f. eks. bøtelegging av flyselskaper som frakter papirløse passasjerer, kan medføre at folk utsettes for fare ved hjemsending.

De støtter kommisjonens oppfordring om raskere avgjørelser i asylsaker og noterer at dagens prosedyrer ofte er mangelfulle. “Prinsippet om beskyttelse for flyktninger er hevet over all diskusjon,” understreker de syv organisasjonene.

4

og nå og samtidig peke på den rette vei videre. I Israel har profeten alltid hatt en særskilt funksjon for så vidt som troen i høy grad er knyttet til håpet om den kommende Messias. Profeten hjelper på den måten til å virkeliggjøre troen som *håp* og til å holde håpet levende.

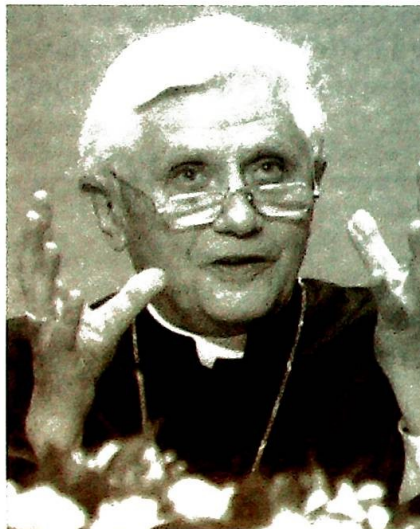
- Det er også viktig å understreke at en profet ikke er det samme som en apokalyptiker, selv om han kan beskjeftige seg med apokalyptikk, altså de siste ting. Profeten beskriver ikke primært verdenshistoriens siste hendelser, men hjelper oss snarere til å forstå og leve troen som *håp*.

- *Hvordan skal man etter Deres oppfatning forstå profeten i Det nye testamentet? Har ikke den siste apostels død satt en endelig stopper for alle former for ytterligere profetiske manifestasjoner?*

- Det stemmer at visse teologer har fremsatt den tese at profettiden skulle være avsluttet i og med Åpenbaringsens toppunkt i Kristus. Denne tesen anser jeg for å innebære en dobbelt misforståelse. For det første rommer den den tanke at profeten, hvis vesentligste funksjon jo er å fremme håpet, ikke skulle ha noen ytterligere funksjon fordi Kristus selv er kommet, og håpet derved skulle være erstattet av hans nærvær. Det er en feilslutning, for Kristus fremsto først i kjødet for deretter gjennom oppstandelsen å komme “i den Hellige Ånd” (Efe-serbrevet 1,23; 4,10). Derved beveger kristendommen seg alltid hen mot den kommende Herre, slik tilfellet også var i Det gamle testamentet. I kristendommen skjer det ganske riktig på en ny måte etter-

som Kristus allerede er kommet, men likevel er kristendommen fortsatt og vedvarende dypt preget av en *håpets* struktur.

- Nattverden er alltid blitt forstått som en bevegelse hen mot den kommende Herre, og det er nattverden som legemliggjør hele kirken.

Troskongregasjonens prefekt, Kardinal Joseph Ratzinger (74), som i sommer kunne se tilbake på 50 år som prest.

Den oppfatning at kristendommen skulle være uttrykk for Guds fulle nærvær og således ikke lenger inneholde en *håpets* struktur, er den første misforståelse man må unngå. Det nye testamentet har en endret *håps*struktur, men likevel fortsatt en radikal *håps*struktur, og Gudsfolket er derfor kalt til å være *håpets* tjenere.

- Den andre misforståelsen er en intellektuelt innsnevret oppfatning av begrepet *åpenbaring* hvor man anser *åpenbaring* for å være en sam-

ling meddelte setninger, som nå skulle foreligge i avsluttet form, og hvor det ikke kan føyes noe til. Det er feilaktig, for *åpenbaring* betyr å bli ført ansikt til ansikt med Gud, lik Moses på berget. *Åpenbaring* handler primært om at Gud gir oss seg selv, skaper en historie med oss og fører oss sammen og forener oss. Slik er *åpenbaring* primært et *møte*, som naturligvis også har en meddelelsesdimensjon og inneholder en kognitiv struktur; den har altså implikasjoner for erkjennelsen av *åpenbarings* sannhet.

- Riktig oppfattet innebærer det at *åpenbaringen* har nådd sitt mål i Kristus for - som både Johannes av Korset og Luther sier - når Gud har sagt seg selv, kan han ikke si mer; man kan ikke si noe ut over selve Guds Ord. Han er helt nærværende, og noe større enn seg selv kan Gud ikke gi. Men nettopp denne fullstendige Guds gave av seg selv betyr samtidig at vi alltid må trenge dypere inn i dette mysteriet.

- Det skaper igjen forbindelse til den ovennevnte *håps*struktur. Det at Kristus er kommet, åpner for stadig dypere bekjentskap med Gud og dermed en voksende erkjennelse av hva Gud har gitt oss i Ordet. Og det er nettopp her Johannes-evangeliet “innføring i den fulle sannhet” har sin plass, hvor Jesus taler om den Hellige Ånds komme (Joh 16,13). Denne delen av Johannes-evangeliet er meget viktig for vårt tema for så vidt som Kristus erklærer at hans komme i kjødet kun var et første skritt. Det egentlige komme realiseres idet Kristus ikke mer er bundet til et spesielt sted, men når han som den oppstandne kommer til alle i

Ratzinger: Mer kollegialitet

I et intervju med den italienske avisen "Il Giornale" for en tid siden støttet kardinal Joseph Ratzinger tanken om mer kollegialitet i ledelsen av den katolske kirke. Men, sa Ratzinger, det dreier seg ikke om noen endring av selve kollegialitetsprinsippet, men om å gjøre kollegialiteten mer virksom i kirken. Han understreket at "paven ikke er enehersker blant biskopene, men skal tjene fellesskapet og styrke sine brødre i troen"; paven er et "referansepunkt" for fellesska-

pet av lokale kirker. Angående pavens primat er det viktig å huske på at det finnes en "varig kjerne i Peters primat", men at de former utøvelsen av primatet antar, kan forandre seg.

Biskopenes kollegialitet tør stå sentralt når bispesynoden samles i Roma fra 30.9 til 27/10 om emnet: "Biskopen - tjener for Jesu Kristi evangelium til håp for verden." Biskop i Tromsø Stift, Gerhard Goebel, representerer de nordiske biskoper.

Profetens briller

"Det som gjør Bibelen hellig, er ikke at dens mennesker var hellige, men at de var i stand til å 'lese' hendelsene på en spesiell måte," sier Henri Boulad, jesuitt og forfatter av åndelige bøker, i et intervju med "Kärntner Kichenzeitung". Og han fortsetter: "I dag er det vi som innbys til å ta på oss profetens briller og finne ut: Hva er det Gud sier til oss? Hva sier han oss via globaliseringen, via aids, via forbrukersamfunnet...?"

Ånden, slik at innføringen i sannheten når en stadig større dybde. Ut fra denne forståelsen, som altså ser kirkens tid som den tid da Kristus kommer til oss i Ånden, synes det meg ganske klart at det profetiske element i form av håps- og nærværs-element aldri vil mangle eller falle bort.

- Men hvordan skal dette elementet se ut i sin historisk-konkrete form? Hvordan virkeliggjøres det profetiske element i konkrete historiske profeter?

- I Det gamle som i Det nye testamentet synes profetien å ha vært ordnet i institusjonelle rammer. Senere sluknet profetembedet ut som embede, noe som sikkert ikke er tilfeldig, for allerede i Det gamle testamentet blir det klart at profetembedet ikke lar seg institusjonalisere. Profetenes kritikk retter seg jo ikke bare mot prestestanden, den er ofte rettet mot de institusjonaliserte profeter. Det ser man klart i Amos' bok hvor profeten går i rette med riksprofetene. Profeten tar ofte til orde mot profeten som institusjon, fordi det profetiske snarere er et frirom hvor Gud forbeholder seg retten til stadig på nytt å gripe inn og ta ledelsen. Derfor kan profetens rolle aldri få form av et gjeninstitusjonalisert embede.

- Ved hjelp av nådegavene griper Gud igjen og igjen direkte inn i kirkens liv for å vekke, advare, helliggjøre og lede den frem gjennom tidene. Jeg tror at denne karismatisk-profetiske historien gjennomsyrrer hele kirkens historie. Og den er særlig nærværende på kritiske vendepunkter i historien. Tenk f. eks. på oppkomsten av munkevese-

net, på Antonius som begir seg ut i ørkenen og derved gir en helt ny impuls. Og tenk på tiggermunkene, på Dominikus og Frans, som ikke kommer med fremtidsprofetier, men som erkjenner kirkens time og

"Ved hjelp av nådegavene griper Gud igjen og igjen direkte inn i kirkens liv for å vekke, advare og helliggjøre og lede den frem gjennom tidene."

at tiden er inne for å bryte ut av feudalvesenet: Begge to bringer igjen evangeliets universalitet og fattigdom og "det apostoliske liv" inn i bildet, i dem begge er det Ånden som bevirker nye oppbrudd, og som bidrar til reform av hierarkiet.

- Andre eksempler er de store kvinnelige profetskikkelsene, som Sveriges Birgitta av Vadstena og Italias skytshelgen, Katarina av Siena. Jeg tror det er viktig å være klar over hvordan disse kvinnene sto frem - under 1300-tallets krisetid hvor kirken var i ferd med å rives fra hverandre - for på nytt å peke på den levende Kristus' fordringer og krav, den Kristus som lider i sin kirke.

- Når man ser på kirkehistorien, synes det som om størstedelen av de profetiske mystikere er å finne på kvinnesiden. Kunne ikke dette være av betydning for diskusjonen om kvinnelige prester i den katolske kirke?

- Blant de første århundrers kirkefedre finner man en tradisjon som ikke kaller Maria prestinne men

profetinne. Tittelen profetinne blir hos kirkefedrene i utpreget grad anvendt på Maria. Man bruker nettopp henne som eksempel på hva profeti betyr, nemlig denne indre lytteevne, iakttagelsesevne og følsomhet som erkjenner Guds Ånds tiltale og lar den bære frukt for å gi denne Guds ords frukt videre til verden. På den måten gir det mening - uten å utelukke andre tilganger - å kalle den marianske linje for kirkens profetiske linje. Maria blir alltid fremstilt som urmodell for de kristne profeter, og fra henne vokser den profetiske tradisjon inn i kirken. Til den hører også de store helgenenes søstre. Den hellige Ambrosius hadde mye å takke sin hellige søster for hva den åndelige vei angår, og noe ligende gjelder både for Basilius og for Gregor av Nyssa samt den hellige Benedikt. Deretter støter vi på senmiddelalderens store kvinneskikkelser, og på 1600-tallet spilte Teresa av Avila en svært viktig rolle ikke bare for Johannes av Korset, men for utviklingen av tro og fromhet generelt.

- De profetiske kvinners linje er av stor betydning for kirkehistorien. Og igjen kan vi ta Katarina av Siena og Birgitta av Vadstena som modeller for å lette forståelsen av profetens vesen. Begge talte til en kirke hvor apostelembedet og sakramentene ganske visst var til stede, og som derfor hadde bevart kirkens vesentligste kjennetegn, men som likevel truet med å falle sammen i indre stridigheter. Denne kirken var det disse kvinnene vekket, og takket være dem kom igjen enhetens nådegave og evangeliets ydmykhet og mot til utfoldelse i kirken.

Om menneskelig storhet

"Menneskelig storhet ligger ikke bare i sunnhet og ytelse, men også i den måten det enkelte menneske takler sin sykdom på og sin viten om hvor dets grenser går." Det sa kardinal Franz König, Wiens emeriterte erkebiskop, for en tid siden i en tale til det østerrikske parlamentet i forbindelse med diskusjonen omkring aktiv dødshjelp.

CHRIST IN DER GENEWART

Paven beklager økende rasisme

Når dette leses, er FN's rasismekonferanse, som allerede før start var overskygget av kontroverser, slutt. Før konferansen sa pave Johannes Paul II at den økende rasismen er "foruroligende" og "en alvorlig krenkelse av Gud", og at Vatikan-delegasjonen var bestemt på å motarbeide rasisme "som stadig antar nye former". Vi må skape "en kultur av gjensidig anerkjennelse", sa paven. "Den katolske kirke fortsetter innsatsen her

og oppfordrer alle troende til å yte sitt bidrag i form av hjertets omvendelse og økt innlevelse og følsomhet." For å oppnå det "trengs først og fremst bønn".

Under et forberedende møte sa kardinal Roger Etchegaray at i vår tid "må selv det mest innlysende ropes ut høyt og tydelig for i det hele tatt å gjøre inntrykk. Det gjelder også rasismen". Den lar seg ikke bekjempe med militante midler, kun ved økt anerkjennelse av menneskerettighetene.

CATHOLIC HERALD

6

- Jeg tror det er Hans Urs von Balthasar som en gang viste til at det bak enhver stor teolog alltid først står en profet. Augustin er utenkelig uten møtet med munkevesenet, særlig med Antonius; Thomas Aquinas på sin side er utenkelig uten Dominikus, uten den forutgående nådegave som bryter frem i Dominikus' forkynnelse. Og i våre dager: von Balthasars eget teologiske verk er utenkelig uten Adrienne von Speyr.

- Jeg tror det hos alle store teologiske skikkelser kan påvises at teologiske nybrudd kun er mulige etter et profetisk gjennombrudd. Så lenge man bare arbeider rasjonelt videre, skjer det ikke noe vesentlig nytt. Man kan muligens skape stadig mer nøyaktige systemer og formulere stadig mer subtile spørsmål, men de egentlig gjennombrudd - de som igjen frembringer stor teologi - kommer ikke bare fra teologiens rasjonelle virke, men fra en karismatisk, profetisk impuls. Derfor er jeg overbevist om at profeti og teologi hører nøye sammen. Teologi som vitenskapelig teologi i snever forstand er ikke profetisk - teologien blir først virkelig levende når den ansøres og opplyses av en profetisk impuls.

- Man ser ofte en tendens til å skape en absolutt skillelinje mellom Det gamle og Det nye testamentet. Ser man på profetenes konkrete virke, synes denne oppdelingen kunstig. De sier og oppfører seg nesten på samme måte før og etter Kristus, bortsett fra at de fleste etter Kristus er kvinner.

- Ja, det er svært viktig å være klar over hvordan kristendommen oppfyller de gammeltestamentlige løf-

ter, og hvordan den ikke gjør det. Her skal man være på vakt mot tre feiltolkninger; men la meg først nok en gang understreke: Profetene fremholder kristendommens håpsdimensjon. At kristen tro ikke skaper angst, men tvert imot overvinner angsten, hører til det helt grunnleggende og må være bestemmende for strukturen i vår forkynnelse og spiritualitet.

- Så tilbake til de feilaktige måter

"Profetene fremholder kristendommens håpsdimensjon."

å tolke de gammeltestamentlige løfter på. Den første feiltolkningen er at man utlegger disse forgjettelsene på en slik måte at de kun har med denne verden å gjøre, og at de vil bli oppfylt ved stadig nye og bedre strukturer, en perfekt kraft. Tenker man slik, kan kristendommen kun fremstå som mislykket: Ut fra dette perspektiv søkte man å erstatte kristendommen med fremskrittstroen og håpsideologiene, de forskjellige varianter av marxismen.

- Den andre faren er at man ser løftene som noe ene og alene hinsidig, noe rent åndelig og dermed også noe rent individualistisk - og ikke tar mennesket i dets historiske virkelighet alvorlig. Den tredje faren, som gjør seg særlig gjeldende i krise- og brytningstider, er apokalyptiske svermerier. Disse tre farene gjør det stadig mer påkrevet å fremstille, på forståelig og "etterlevbar" vis, den sanne sammenheng mellom løfte og oppfyllelse som kristendommen rommer. Etter mitt syn

henger den nåværende troskrise nøye sammen med at man ikke har beskjeftiget seg nok med nettopp dette spørsmålet.

- Det synes å være et av kirkehistoriens triste fakta at institusjonen og profetene ikke har kunnet eksistere side om side uten å såre hverandre. . . Hvordan vil De bedømme det dilemmaet?

- Det har alltid vært slik at profetiske fremstøt ikke har kunnet skje uten gjensidig smerte. Profeten er på en ganske spesiell måte kalt til å lide: Beredvilligheten til å lide og til å bære korset sammen med Kristus, er hans egentlige prøvesten. Han prøver ikke å tvinge igjennom sin egen vilje. Hans budskap blir verifisert og fruktbart gjennom korset.

- Det er nesten til å bli frustrert over hvordan de fleste profetskikkelser er blitt forkastet av kirken!

- Ja, Birgitta av Vadstena er nær ved å bli fordømt på konsilet i Basel, Ignatius av Loyola kastes i fengsel, og det samme skjer med Johannes av Korset. Forøvrig er det gammel arv i Troskongregasjonen at vi, når det dreier seg om angivelig mystiske erfaringer, i første omgang er meget tilbakeholdne, noe som er ganske så berettiget: Det finnes faktisk svært mye falsk mystikk, mye som er sykkelig. Det er derfor særdeles viktig å innta en sonderende, kritisk holdning for ikke å henfalle til sensasjonalisme, eventyrligheter og overtro. Den sanne mystiker viser sin ekthet gjennom lidelse, lydighet og utholdenhet. Men omvendt må kirken alltid være på vakt, slik at ikke ettetiden skal kunne si til den: Dere har drept profetene! ●

Kampen mot aids i Afrika

“Den katolske kirke driver noe av det beste og mest respekterte aidsarbeidet i Afrika, men mediene har beklageligvis stort sett ignorert dette pionerarbeidet og i stedet fokusert på katolske problemer i forbindelse med aidsopplysning og kondombruk,” konstaterer Gillian Paterson, britisk forfatter, konsulent og journalist, i denne artikkelen, hentet fra *The Tablet*. Samtidig utfordrer hun visse sider ved katolsk holdning til aidsproblematikken. Hun har erfaring fra feltarbeid i en rekke afrikanske land og har bl.a. skrevet boken *Aids and the African Churches*.

I fjor brukte jeg seks måneder på å studere de kristne kirkenes svar på hiv-epidemien i åtte land sør for Sahara. Vel hjemme i England tok jeg for meg medierapportene fra FNs Internasjonale Aids-konferanse i Durban. Der stod intet om at den katolske kirke driver noe av det beste og mest respekterte aidsarbeidet i Afrika.

Tidligere på året hadde jeg tatt kontakt med en venn som arbeider for FNs aidsprogram. Kunne hun foreslå noen prosjekter i kirkelig regi som jeg kunne oppsøke? Fem av de syv hun foreslo, var katolske. Et av dem var Youth Alive-programmet ved Kamwokya-fellesskapet i Uganda, som er blitt modell for Youth Alive-programmer i femten afrikanske land. Et annet prosjekt var i Nairobi i Kenya, hvor jeg møtte Lena som er engasjert i frivillig besøkstjeneste hos mødre som er i ferd med å dø av aids - sammen planlegger de barnas fremtid og hvilke familiemedlemmer de skal flytte til den dagen mødrene dør. Et annet program er Mekdin, Etiopisk Katolsk Sekretariats organisasjon

for mennesker med hiv og aids - organisasjonens grunnlegger er en tidligere politimann. Neste på listen var bispedømmet Ndolas aidsprogram og dets team av frivillige: et av disse teamene ledes av sr. Jacinta, som bor i en brakkeby i kobbergruveområdet i Zambia. Erkebispedømmet Dar es Salaam har sitt Pasada-program: Her opplevde jeg hvordan et sprudlende medlem av ungdomsteamet forklarte for en klasse med 13-årige jenter hvor viktig det er å kunne si “nei” til tilnærmelser fra pågående menn “Alle lærerne sier at jeg er så vakker,” sang hun, og klassen satte i med omkvedet “men jeg sier nei fordi jeg er for ung.” - “Bussjåføren sier jeg er så vakker. . . men jeg sier nei fordi jeg er for ung.” Det var tydelig at dette likte de unge - ute i skolegården begynte andre å synge med!

Den katolske kirke kom med i kampen mot aids tidlig på 1980-tallet da epidemien først kom ut av mørket. Kirkelige misjonshospitaler og klinikker, som allerede stod for en betydelig del av helsetjenestene i området sør for Sahara, var i forres-

te linje. Da sykehusene ikke lenger hadde kapasitet til å ta seg av det økende antall syke, fant kirkene, og da særlig den katolske kirke og Frelsesarméen, at den hjemmeomsorgstjeneste de allerede hadde etablert, kunne tilpasses de nye kravene: Realistisk behandling og bekjempelse av fattigdom - en modell mange andre organisasjoner har fulgt opp.

Men rundt midten av 1990-tallet hadde tallet på syke økt drastisk. Og nå begynte kirkene å mobilisere de troende som fellesskap til innsats på lokalplanet for de syke og deres familier, for pleierne og for foreldreløse barn. Igjen var det allerede eksisterende nettverk - i dette tilfellet det katolske nettverket av små kristne fellesskap innen de enkelte sogn og menigheter - som utgjorde rammeverket. Johannes, som var i ferd med å dø av aids i slummen et sted i Tanzania, sa til meg at “det beste i livet har jeg først møtt nå, da jeg nesten er død. Og det er det lille kristne fellesskapet vi har her, og måten vi synger og ber sammen på. Jeg føler meg ikke lenger alene.”

Beklageligvis har mediene stort sett ignorert den pionerrolle den katolske kirke har spilt i utviklingen av tjenester og omsorg for mennesker med aids - i stedet har de fokusert på katolske problemer i forbindelse med aidsopplysning og bruk av kondomer for å minske spredningen av sykdommen. Disse vanskelighetene er høyst reelle. De som har ansvar for utarbeidelse og iverksetting av landsdekkende prosjekter i kampen mot aids, mener stort sett at kirkens holdning til bruk av kondomer, er til liten hjelp. Og det

Sørafrikanske biskoper om aidsfaren og samvittigheten

Før Den sørafrikanske bispekonferanse i slutten av juli diskuterte aidsproblematikken, utfordret Kevin Dowling, biskop av Rustenburg og koordinator for kirkens aidsarbeid, sine bispekolleger til å godta kondombruk f.eks når den ene ektefelle er infisert og den annen ikke. "I slike tilfeller brukes ikke kondomer for å hindre nytt liv, men til å beskytte liv," sa Dowling. Kirken bør

dessuten innse at mange ikke deler dens verdier og moral, og at den må oppfordre disse til ikke å utsette seg for smitte eller smitte andre. "Hver uke ser jeg mennesker ligge for døden i sine usle hytter," sa Dowling. "Kvinner og spebarn bare visner hen." Allerede før møtet høstet han kritikk fra sine bispekolleger, skriver *The Tablet*.

Bispekonferansens erklæring etter møtet bekrefter kirkens syn: Midlet til å bekjempe aids er avholdenhet før ekteskapet og trofasthet i ekteskapet. Kondombruk og regje-

ringens "sikker sex-kampanje" kritiseres, men her er tegn på innflytelse fra Dowlings utfordring. Er det reell fare for at "den friske ektefelle kan bli smittet av denne drepende sykdommen, aksepterer kirken at enhver har rett til å beskytte sitt liv mot dødelig fare," skriver biskopene. "Det innebærer bruk av hensiktsmessige midler. (-) Her må ektefellene lytte til sin samvittighet. Det er opp til dem alene å velge rett vern mot smitte."

8

gjengse syn er at trofaste katolikker går døden i møte fordi de retter seg etter kirkens klare forbud mot kondomer. Man anser kirken som en sentralisert og ufølsom institusjon som ikke bryr seg om all lidelsen rundt om, og som svikter sitt ansvar på grasrotplanet. Resultatet er at de som er rammet av hiv og aids, står overfor et kvalfullt valg: Hvis de vil holde det ekteskapelig samliv ved like og samtidig unngå evt. å forårsake sin ektefelles død, innebærer det at de ikke lenger lever og, når den tid kommer, dør som lydige katolikker. Et opprørende scenario som får mange katolikker til å innta en ekstrem forsvarsposisjon når det gjelder kirkens rulleblad og aids, i stedet for å være stolte av dens faktiske innsats på området.

*Mange afrikanere,
kristne og andre,
har følt seg krenket over
den vekt mange
vestlige hjelpeorganisasjoner
har lagt på kondombruk. . .
et påtrengende og urealistisk
vestlig svar
på et afrikansk problem.*

Holdningen til aidsproblematikken er forøvrig i endring hos kirken i Afrika. I de fleste afrikanske land er kirkene blitt enige om å unngå offentlige uttalelser som kan virke ødeleggende på de respektive regjeringenes politikk. Enkelte bispekonferanser begynner å vise mere forståelse for realitetene i menneskelig samliv. Katolske råd-

givere og prester begynner å få, eller de tiltar seg, mer handlefrihet, særlig når det gjelder omsorg for ektepar hvor begge er hiv-infisert, eller den ene er og den andre ikke. Ferske studier blant skoleelver og studenter synes å vise at kirkens høyst forståelige frykt for at adgang til kondomer skal fremme promiskuitet, er overdrevet: Ifølge studiene synes ikke adgang til kondomer å føre til økt promiskuitet. Det som skjer er at tallet på seksuelt overførbare infeksjoner og på uønskede svangerskap går ned blant dem som allerede er seksuelt aktive. "Afrikanere verdsetter livet," sier en prest i Kenya. "Roma fremmer døden når den nekter ektepar hvor den ene er infisert og den andre ikke, å bruke kondom. Eller når den gir samme budskap til unge som uansett vil fortsette å være seksuelt aktive. Om bare én eneste biskop ville stå frem og si det."

Mange afrikanere, kristne og andre, har følt seg krenket over den vekt mange vestlige hjelpeorganisasjoner har lagt på kondombruk og følt det som et påtrengende og urealistisk vestlig svar på et afrikansk problem. Men det er uforsvarlig av kirkelige ledere og prester å ta sin tilflukt til skadelige og ubegrunnede myter (som Afrika allerede er mer enn selvforsynt med!) for å understreke sitt poeng. Dette er ordrett hva en ugandisk biskop sa til meg i juni 2000: "Jeg har aldri så meget som tatt i et kondom, og jeg vet ikke hvordan det ser ut. Men noen mennesker jeg kjenner, brukte kondomer og fikk fem barn, tre av dem misdannet. Et kondom er porøst, og bruker du kondom, er det de skade-

de spermier som trenger gjennom og følgen er misdannede barn." Det nærmest svimlet for meg. "Avholdenhet," skrek biskopen, "det er det kristne svar." Saken er imidlertid at vi står overfor en krisesituasjon. En mer balansert og sanndru måte å gripe saken an på ville være å innse at for tiden er kondomer et avgjørende middel mot spredning av hiv - samtidig må man vokte seg vel for å gi inntrykk av at kondomer er svaret med stor S.

I de hardest rammede landene rammer døden overalt, men unge lønntagere er særlig utsatt. Og kvinner rammes hardere enn menn: 12-13 kvinner for hvert titall menn. Flesteparten av de døde etterlater seg små barn. "Hvorfor bryr du deg om disse menneskene?" var spørsmålet dr. Anne Merriman fikk høre fra alle kanter da hun startet den afrikanske Hospice-bevegelsen, "de dør jo snart likevel." Men nettopp den nær forestående død er poenget for Hospice og lignende organisasjoner, mange av dem drevet av katolske ordenssøstre: De arbeider ut fra den filosofi at de døende skal oppleve de siste månedene av sitt liv som en åndelig sett givende erfaring hvor hele familien trekkes inn.

For et år siden spiste jeg middag sammen med en god venn, en katolsk søster som har ansvaret for aidsprogrammet i sitt bispedømme. "Slik innsats forandrer folk," sa min venn. Og fortsatte: "Kristendom handler om hva som er sant og virkelig, og om håpet som lever dypt nede under sannheten. Kristendom handler om å skape lys av mørket og liv av død."

Amen, tilføyde jeg i det stille. ●

Ordenssøstre om kampen mot aids

En gruppe sørafrikanske ordenssøstre som kaller seg "Søstre for rettferdighet", har offentlig kritisert de sørafrikanske biskopenes ferske uttalelse "Håpets budskap", som handler om kampen mot hiv/aids, og som åpner døren såvidt for bruk av kondomer i denne kampen. Det kan synes som om biskopene i sin uttalelse kun har "lykkelige ektepar eller mennesker i stabile partnerskap for øye", sier gruppen. For mange

andre grupper inneholder biskopenes velmente uttalelse lite håp. Avholdenhet og troskap i ekteskapet er ikke, slik biskopene hevder, alltid den beste beskyttelse mot aids. Man må ikke glemme at mange kvinner og unge jenter "verken bestemmer over egen kropp eller eget liv". Mennesker som trues av vold, og da særlig kvinner, bør ha den samme rett til beskyttelse mot

det dødelige viruset som biskopene innrømmer ektepar der den ene part er hiv/aids-smittet.

Statistikkene viser at i Sør-Afrika er 4.7 millioner smittet av aidsviruset, det er flere enn i noe annet land og utgjør ca. en nindedel av befolkningen. I Botswana antar man at en tredjedel av befolkningen er smittet, i Swasiland ca. en femdel. KATHPRESS

Hvorfor så mye aids nettopp i Afrika?

Det er et faktum: I Afrika, og da særlig i landene sør for Sahara, har den dødelige aidsepidemien antatt skremmende dimensjoner. Denne regionen har 7 prosent av verdens befolkning og hele 70 prosent av samtlige hiv/aidsinfiserte, nærmere bestemt over 25 millioner mennesker.

Hva er årsakene til denne eksplosive utviklingen nettopp i dette området? I august-utgaven av jesuitt-tidsskriftet "Stimmen der Zeit" gir Traudl Solleder fra Missionsärztliches Institut, München, en analyse av de avgjørende årsakene. Ingen tvil om at stadig vekslende seksualpartnere er en vesentlig del av bildet, og promiskuiteten fremmes gjennom en mannlig vitalisme som henviser kvinnen til en klart underordnet rolle. Mannen bestemmer over familieliv og fruktbarhet. Polygami, som er offisielt forbudt, men som mange steder tolereres i det stille, lever også videre i "sekularisert form" i form av "venninner" på si i tillegg til hustruen.

Solleder, selv lege, legger ikke fingrene imellom: I Afrika er det menn alene som bestemmer over seksualiteten; kvinner, som helst bør være seksuelt uvitende når de gifter seg, har intet å si og skal kun tilfredsstille sine menn. Samtale mellom ektefeller om sex er utenkelig, også samtale mellom foreldre og barn. Det hender kvinner settes på dør om de tar emnet opp med sine menn. Mange velutdannede og emansiperte unge afrikanske kvinner kjemper nå for ekteskapeleg troskap og monogami som et sivilisatorisk fremskritt.

"For afrikanske menn er det naturlig å gå imot kondombruk: Man spiser ikke sukkertøy med papiret på, heter det," skriver Solleder. Men her er også dyperliggende grunner: Tradisjonell tenkning tilsier at mannens sæd, som er en vesentlig del av skaperplanen, ikke skal gå til

spille, og det er en manns religiøse plikt å avle barn. Kvinners stilling i samfunnet er knyttet til det å få barn. Dette nedarvede "sakrale" syn henger med også der man forlengst er blitt "sekularisert". Gamle rituelle skikker f. eks. i forbindelse med jenters overgang til voksenstatus, bidrar også til å fremme aids, dertil kommer overtro og magi. Det er en utbredt oppfatning at sykdommer generelt og da særlig en svøpe som aids skyldes magi og kun kan bekjempes på gammeldags rituelt vis; det hender kvinner har sex med tradisjonelle "helbredere" for ad magisk vei å dempe sine ektemenns begjær; ikke sjelden søker aidsinfiserte menn seksuell kontakt med en jomfru for å "rense seg".

Urbaniseringen og oppsplitting av familien bidrar også til aidsspiralen: Mennene jobber i byene og finner ofte nye venninner; kvinnene som er igjen i landsbyene, søker nye mannlige beskyttere. Dertil: Det er lettere å få gode karakterer eller skaffe seg jobb om man går til sengs med lærer eller arbeidsgiver. Aids har sammenheng både med fattigdom og rikdom: Mer penger gjør at menn bruker mer på kvinner og seksuelle tjenester.

Et annet aspekt er de mange krigene som har gjort vold til vane - voldtekt har alltid vært en måte å demoralisere fienden på. Neppe tilfeldig at aids-tallene i Uganda steg uhyggelig midt på åttitallet etter Idi Amins barbariske regime.

En multistrategi må til for å bekjempe aids i Afrika, understreker Traudl Solleder, men nøkkelen er alltid: Opplysning, utdanning, vilje til banebrytende reform av forholdet mellom mann og kvinne. Vanskelig å snakke åpent om et slikt tabuemne i samfunn hvor skam spiller en stor rolle. Viktig at Europa, som ikke har så mye å skryte av hva gjelder seksualmoral, ikke opptrer som arrogant læremester; samtidig viktig ikke å tilsløre sannheten, men kalle tingene ved rett navn, om det "passer" eller ikke, skriver Solleder.

Den katolske kirke med i FN's innsats mot aids

Som St. Olav lesere vil kjenne til, var hiv/aids-epidemien emne for FN's spesialsesjon i slutten av juni. Dagens situasjon er "en global krisesituasjon, heter det i den "Declaration of Commitment" som ble vedtatt. Her listes det opp målsetninger i kampen mot hiv/aids for kommende 10-årsperiode, bl.a. utdannings- og opplysningstiltak samt utvidet tilgang til nødvendige beskyttelsestiltak og botemidler, inklusive kondomer for menn og kvinner.

Den katolske kirke, som er den største samarbeidspartner på helsefronten i U-landene, har "med visse forbehold" sluttet seg til erklæringen. Tilslutningen "må ikke forstås eller tolkes som en godkjenning av oppfatninger som ikke kan forsvares av moralske grunner," heter det i en "fortolkende erklæring" utsendt av Vatikanet. Vatikanets nei til kondomer gjorde at katolske hjelpeorganisasjoner som f.eks. Caritas Internationalis ikke kunne slutte seg til en erklæring i forbindelse med møtet i regi av Kirkenes Verdensråd, en erklæring som bl.a. anbefaler sen seksuell debut, frivillig testing, gjensidig troskap samt kondomer i kampen mot aids.

Den Hellige Stol har observatørstatus ved FN's generalforsamling og har talemenn ikke stemmerett. Blant Vatikanets anbefalinger til forsamlingen var "eliminering av seksuell utnyttelse", særlig i forbindelse med turisme og migrasjon, "maksimum reduksjon" av prisen på hiv/aids-medisiner, kampanje for å hindre smitte fra mor til barn og spesialtiltak for foreldreløse barn.

Før FN-møtet kritiserte paven de voldsomme prisene på hiv/aids-medisiner og ba rike land garantere nødvendig helseomsorg for aids-rammede i de fattige landene "slik at disse menneskene som prøves så hårdt på legeme og sjel, får tilgang til de medisinene de trenger." FN's planlagte globale fond i multimillionklassen til bekjempelse av hiv/aids "gir grunn til håp", sa paven.

Hete dager i Bagdad

I Irak finnes det en vakker tradisjon knyttet til eukaristifeiringen. Ifølge den beholdt disippelen Johannes et lite stykke av brødet som Herren selv brøt under avskjedsmåltidet med sine disipler. Dette stykket ble så tilføyd ingrediensene da stunden kom for å bake et nytt brød til en ny feiring. Deretter har man alltid spart litt av brødet til hver ny baking, og slik opprettholder de kristne i Irak stadig vekk kontinuiteten med den første nattverdsfeiring i Jerusalem.

Kristen konferanse i Bagdad

Iraks sentrale plass i nyhetsbildet de siste årene, er allment kjent. Mindre kjent er det at enkelte kristne i dag innehar viktige politiske posisjoner, og få er seg bevisst landets lange kristne tradisjon. Ja, faktisk er vår tros røtter knyttet til nettopp dette området med steder som Ur, Babylon, Assur, Ninive. Og mellom elvene Eufrat og Tigris lå velkjente Mesopotamia fra gammeltestamentlig tid, for å nevne noe. En påminnelse om dette var Johannes Paul II's planlagte reise til disse områdene i forbindelse med Jubileum år 2000; en reise som ble kansellert fordi man fryktet for pavens sikkerhet.

Selv fikk jeg enestående anledning til å orientere meg nærmere i dette spennende og i dag hardt prøvede land, da jeg i vår ble bedt om å

Else-Britt Nilsen - dr. theol. og statsstipendiat, tidligere redaktør av St. Olav, er dominikanerinne ved Sta. Katarinahjemmet i Oslo.

Har utgitt bøkene "Bak klosteretsport" (medforfatter Knut Aukrust - Solum 1996) og "Nommer i storm og stille" (Solum 2001).

representere Norges Kristne Råd på *The 5th Christian Conference in Baghdad* fra 15. til 20. mai. Initiativtakere til konferansen var alle Iraks kirkefamilier i samarbeid med landets offisielle myndigheter (*The Ministry of Endowment and Religious Affairs*). Den var klart profilert som internasjonal med kristne ledere og opinionsskapere fra utlandet som målgruppe.

Konferansen fant sted i Bagdad, men begynte i flere henseender underveis. På grunn av vanskelig adkomst til landet (ingen regulær flyforbindelse, sen visumutstedelse etc.), ble reisen til og fra konferansen ikke bare lang, men også viktig. Allerede på flyreisen fra Paris til Amman, møtte jeg andre konferansedeltakere: Et amerikansk par fra *Voices in the wilderness* (internasjonal kampanjeorganisasjon for å stanse sanksjonene mot Irak) med erfaring fra tidligere Irak-besøk, foruten en internasjonal delegasjon fra min egen orden (dominikanere) som i likhet med meg, var første-gangs besøkende.

Sammen med de siste fikk jeg neste dag kontakt med irakske ordenssøstre som arbeider utenfor Amman. Søstrene omtalte sin situa-

sjon som "vanskelig", og siktet med dette til spenninger de som kristne møtte i forholdet til en altoverveiende muslimsk befolkning. En annen realitet som kom frem i samtalen, var det meget store antall eksil-irakere i Jordan; noen langsiktig, andre i "transitt". I Norge utgjorde irakere den største innvandringsgruppe i 2000.

Reisen fra Amman til Bagdad startet morgenen etter med den irakske ambassade som møtested. Med status som offisielle gjester var vi unntatt den ellers obligatoriske hivtest for innreise til Irak, tidkrevende bagasje kontroll, og privilegert med i praksis forhåndsinnvilget visum. Reisen foregikk med buss og var forsmak på en standard vi etter hvert skulle bli fortrolige med: Kjøretøy med en glanstid som lå 20-25 år tilbake i tiden. Desto større ble da overraskelsen å oppleve den toppmoderne flerfelts veien som ventet straks vi hadde krysset den irakske grense, og som førte helt frem til Bagdad. Da vi endelig ankom vårt hotell og konferansested *Al-Mansour - Melia Hotel*, hadde likevel turen vart i 16 timer.

Tema: Kirken i tjeneste for fred og menneskehet

Konferansens offisielle åpning foregikk neste dag i "Konferansepalasset" med innslag både fra vertslandets egne politiske og religiøse (også muslimske) ledere så vel som hilsner fra konferansens utenlandske deltakere. 600 invitasjoner hadde gitt 238 utenlandske deltakere fra nærmere 40 land, ortodokse, katolske og protestantiske. Ikke minst var USA og Sør-Korea godt

Fattigdom og aids

Prostitusjon, prospektuitt og voldtekt i forbindelse med væpnede konflikter er hovedårsakene til den voldsomme spredningen av aids i landene sør for Sahara, skriver Catholic Herald, "men både FN og kirken er fullt klar over at fattigdom, naturkatastrofer og mangel på utdanning, grunnleggende helsetjenester og nødvendige medisiner forverrer situasjonen".

Ifølge Monica Dolan, leder for den engelske katolske hjelpeorganisasjonen Cafods

hiv/aids-avdeling, er det "ingen tvil om forbindelsen mellom fattigdom og hiv. Fattigdom skaper forhold som gjør mennesker mer sårbare overfor hiv og fører til dramatisk vanskeligere kår for de allerede infiserte: Familier og samfunn som allerede er fattige, blir enda fattigere. Med mindre det internasjonale samfunn gjør noe med de underliggende problemene som er selve roten til epidemien, blir FNs erklæring og det globale fondet bare skuebrød."

Cuba: økende spenning kirke/stat

Forholdet mellom stat og kirke "har forverret seg - temperaturen i kontoret for religiøse anliggender er på frysepunktet, vinterkulden hersker", sier erkebiskop Adolfo Rodriguez til "La Voz Catholica", erkebispedømmet Miamis spanske publikasjon. På Cuba "er det lov å selge marxistiske og sosialistiske symboler som flagg, men forbudt å selge religiøse symboler - begrunnelsen er at Cuba er en sekulær stat".

CATHOLIC HERALD

representert, men også Norge stilte sterkt med ni deltakere med forskjellig kirkelig bakgrunn. I tillegg var selvsagt vertslandet sterkt representert både med verdslige og religiøse ledere.

Allerede i løpet av disse første formiddagstimene var tonen for konferansen anslått, og den kan oppsummeres med ordene på transparenten ved hotellinnkjørselen: *We expect from our guests to testify about the reality of the embargo's crime.* "Vi forventer av våre gjester at de vitner om følgene av de kriminelle sanksjonene". Dette var en rød tråd gjennom møtedagene selv om også innslag og utflukter av historisk og kulturell karakter fikk sin plass.

Innleggene under møtesesansene spendte vidt: Fra arabisk språkhistorie, assiriens spiritualitet og presentasjon av Irak som eksempel på fredelige sameksistens mellom kristne og muslimer (kristne utgjør omkring 4% av befolkningen) til innslag fra Mary Robinson, representant for FN's hovedkomité for menneskerettigheter, om hvordan "vi støtter disse rettighetene ellers i

verden, mens vi i Irak tillater oss å krenke dem". Marilyn Borst, evangelisk leder for fredsarbeid i Midt-Østen, fortalte bl.a. om hvordan familier i hennes egen menighet i USA nå hadde fått venne-familier i Irak: "Believe me, it's a blessing felt on both our respective sides of the world".

Andre bidrag, først og fremst fra representanter for vertslandet, var farget av bitterhet og harme mot Vesten og dens allierte som ikke bare hadde påført nasjonen store lidelser gjennom krigshandlinger, men som stadig vekker gjennom sanksjonene tillot og fortsatte en systematisk ødeleggelse av landet gjennom tiltak som ikke tjente sin hensikt, men først og fremst rammet de aller svakeste gruppene. Selv om USA og Storbritannia var sentrale mål i denne verbale skyts, så var allikevel Israel og sionismen erkefienden. For et vestlig øre er det vanskelig korrekt å bedømme slike ildfulle utspill, og ytterligere hemmende virket den generelle svikt i konferansens tolketjeneste.

Annen møtedag kunne jeg presentere min hilsen til møtet fra kristne

brødre og søstre i Norge. Kopi av teksten var innlevert ved ankomsten noe arrangøren anså som altfor sent, mens jeg selv vil påstå at det var altfor tidlig: Teksten følte allerede håpløst foreldet! Responsen ble allikevel interessant: A - En katolsk biskop gikk i rette med meg fordi jeg (indirekte) hadde påpekt at svært mange kristne forlater landet. Dette stemte ifølge ham slett ikke... Her var det tydelig at jeg hadde berørt et ømtålig emne som det helst ikke skulle snakkes unødige om (1/3 av Iraks kristne befolkning har vitterlig forlatt landet de siste ti årene). B - Vannprosjektet til Kirkens Nødhjelp i Sør-Irak, nevnt i en bisetning av meg, ble utførlig og rosende omtalt i en respons. C - Nok en biskop (fra Nord-Irak) grep fatt i meg etter innlegget og påpekte at fokuseringen på embargoen var ensidig. Ifølge ham var det fremfor alt støyen fra flyene som overvåket og kontrollerte områder av landet, som skapte redsel og engstelse blant barna.

Et folk preget av motløshet

Bagdad bar nå få synlige spor etter ødeleggelsene forårsaket av bombetoktene under krigen, så få at de kunne overses. Det var betimelig å bli minnet om dette ikke bare ved tale, men også ved selvsyn (Al-Ameriyah Shelter, Saddam Hospital for Children).

Irak, som var et fremgangsrikt og velstående land, er i vesentlig grad blitt redusert til før-industrielle forhold. Landets infrastruktur så vel som flere steder av historisk og kulturell interesse er ødelagt. Sanksjonene hadde satt spor materielt (rust-

Respekter talefriheten!

I slutten av juni holdt den ferske foreningen Women's Ordination Worldwide en konferanse i Dublin om ordinasjon av kvinner i den katolske kirke. Vatikanet forsøkte å få priorinne Christine Vladimiroff til å nekte en av sine søstre, den kjente foredragsholder Joan Chittister, å tale på kongressen. I tre måneder forhandlet priorinnen med Vatikanet og hevdet at sr. Joan selv måtte avgjøre saken: "Deltar hun, har hun benediktinersøstrenes velsignelse". Sr. Joan stil-

te opp med den begrunnelse at "historien viser at kirken ikke er tjent med å utdele taleforbud".

Priorinnen kaller, ifølge The Tablet, Vatikanets press "et skandaløst forsøk på å forby spørsmål av betydning for kirken". Hun understreker at motstanden mot Vatikanets ønsker ikke må oppfattes som manglende fellesskap med kirken, men som uttrykk for troskap mot en 1500-årig klostertradisjon med røtter til det 4. århundre: "Disse kloke

klostersamfunn levde i utkanten av samfunnet nettopp for å kunne være både en bedende og en spørrende gave til kirken og samfunnet." Vatikanets pressetalsmann bekrefter at søster Joan og en annen søster ble bedt om ikke å delta fordi deltagelsen kunne bli misbrukt av utenforstående, manipulerende krefter, men sier videre at de kirkelige myndigheter "aldri hadde hatt disiplinære tiltak i tankene".

ne biler og busser, dryppende kraner og defekte wc'er på luksushotellet), men de virkelige ofre var nok engang de uskyldige, i særdeleshet kvinner og barn. UNICEF-tall forteller at i dag har barnedødeligheten i landet passert den i det krigsherjede og splittede Sudan. Utsultede mennesker så vi ikke i Bagdad, men talløse foreldreløse barn bare et steinkast fra der hvor vi bodde. Landets makthavere og de som står dem nær – det vil si 3 % av befolkningen - har selvsagt alt de trenger, og tillater seg trolig derfor å skalte og valte med de tilbud verdenssamfunnet faktisk gir. De øvrige 97% rammes uomtvistelig, brutalt og helt meningsløst av straffetiltakene overfor landet. Derfor er det på sin plass at sanksjonene nå oppheves.

Men Iraks nød er også en annen, og det fremgikk også av konferansen. Den var en kommunikasjon om en uutholdelig situasjon i alle henseender, og et rop om støtte fra utenverdenen. Den formidlet inntrykket av et stolt folk med et stort potensial kulturelt og materielt, men som nå er i ferd med å miste motet. En slags dyp kollektiv depresjon hvor urovekkende mange bærer på drømmen om å forlate landet.

Et høydepunkt under konferansen var en felles økumenisk bønnegudstjeneste i en fullsatt kirke (Mar Joseph Cathedral) presidert av den khaldeiske patriark Mar Raphael Bidawid og med innslag fra muslimsk hold. Mange ikke-konferansedeltakere hadde også lagt veien til kirken denne aftenen. Gudstjenesten var et unisont rop om at landet måtte befris fra boikottens svøpe.

Utdrag av resolusjonen vedtatt på Den femte kristne konferanse i Bagdad

Som troende på én og samme Gud, og nå også som øyenvitner, var det naturlig at møtedeltakerne ønsket å dele sine inntrykk med omverdenen. Vår styrke var at vi stilte som "religiøse" mennesker uten politiske interesser å ivareta, og at vi heller ikke skulle ta stilling til Iraks politiske og humanitære "vandel". Dette ga oss en frihet som gjenspeiles i resolusjonen vedtatt av forsamlingen.

"Som øyenvitner må vi si at resultatet av sanksjonene er masse mord på en hel nasjon. Vi stiller spørsmålet om hvem som vil påta seg ansvaret for denne tragedien i moderne historie. Vi ber derfor alle inntrengende om:

- Øyeblikkelig å oppheve embargoen som bare ødelegger freden, og som ikke fremmer rettferdighet.
- Å stoppe bruken av økonomiske sanksjoner for å nå politiske mål.
- Å stoppe krigstilstanden, og i stedet skape nytt grunnlag for fred.
- Å begynne en positiv og konstruktiv dialog, og gi avkall på truselspråk."

Deltakerne uttrykte også ønsket om innføringen av en særskilt **Irak-dag** der kristne fra alle konfesjoner kan forenes i bønn for krigens og embargoens ofre. Uttalelsen ble bl.a. stilet til FN's generalsekretær, medlemmene av Sikkerhetsrådet og en rekke andre organer.

Innledningsvis nevnte jeg den vakre skikken knyttet til nattverdsbrødet. Hvor lenge vil denne kjeden fortsette ubrutt? Hva skjer når det ikke er nok kristne igjen i Irak til å videreføre tradisjonen? Hva skjer når hveten tar slutt, og konsekvensene av sanksjonene blir hungersnød?

Videre oppfølging av Irak fra oss i Norge?

I den grad noen av oss har anledning til å påvirke politisk eller humanitært, så synes det opplagt at norske kristne må stille seg solidarisk med Iraks befolkning og aktivt

virke for at sanksjonene opphører så snart som mulig. Så lenge de er en realitet, har vi en klar plikt til å protestere og til å kjempe. *Forhåpentlig* er sanksjonens dager talte, hva da? Det ville være uansvarlig å hevde at våre forpliktelser dermed var oppfylt. Landet har stått stille, - vært "frosset", - i omkring 20 år. Vi har en klar plikt til å hjelpe videre der vi kan og evner.

I særdeleshet synes det viktig å beholde og videreutvikle kontakten med våre kristne søsken som utgjør en liten minoritet i en muslimsk befolkning. Det er viktig at landets

Argentina:

biskop og junta-motstander er død

Biskop Jorge Novak, en av de kun tre argentinske biskoper som tok til orde mot militærjuntaens terrorregime under "den skitne krigen" 1976-1983, døde nylig, 73 år gammel. Biskop Novak kritiserte ikke bare hæren, men også geriljaen når det trengtes. Det store flertall av landets biskoper var influert av "nasjonalkatolisismens" ideologi og regnet juntaens massetortur og såkal-

te forsvinninger (ca. 15.000 "forsvunne") som det minste av to onder. Novak startet "Ecumenical Movement for Human Rights", som støttet ofrenes slektinger i arbeidet for å få frem sannheten om undertrykkelsen og få de ansvarlige dømt.

Under Falklandskrigen var Novak den kirkelige kilde journalistene helst henvendte seg til. Da demokratiske tilstander ble gjeninnført utpå 1980-tallet, ble ofrene for

arbeidsløshet og inflasjon Novaks særlige sak. "Hans brev til regjeringen med krav om å gjøre noe for ofrene, var uvanlig skarpe (til en biskop å være) og rystet både politikere og bispekolleger," skriver *The Tablet*. I de senere år var biskop Novak stadig i aksjon: Han ledet demonstrasjoner sammen med de arbeidsløse og organiserte suppekjøkkener i blikkskurslummen utenfor Argentinas storbyer.

kirkelige mangfold og rike tradisjon bevares, og ikke minst forblir synlig. Hvis strømmen av kristne ut av landet fortsetter, er det klart at kirkenes nærvær i landet står i fare. (En sokneprest kunne opplyse at i gaten der menighetskirken lå, hadde det for ti år siden bodd 23 kristne familier, nå var det kun tre tilbake...). Det fremstår som et paradoks at dette skjer i et land hvor muslimer og kristne gir et enestående eksempel på fredelig sameksistens (og sier ganske mye om livsbetingelsene). Å miste dette verdifulle vitnesbyrdet fordi de kristne bryter opp, vil være et tap verden ikke har råd til.

Vår oppgave må være å støtte Iraks befolkning, og da i særdeleshet hjelpe de kristne til å finne og utvikle livsvilkår og muligheter i sitt eget land. Vi kan gjøre dette gjennom besøk og gjennom konkrete hjelpetiltak. For eksempel utvikle familie-til-familie kontakt som amerikanerne har gjort, invitere en eller flere kunstnere til Norge for presentasjon av sin kunstgren (jeg kom i kontakt med en muslimsk kvinnelig billedkunstner...) eller – mer ambisiøst – bidra til byggingen av en kvinne- og fødeavdeling ved dominikanersøstrenes sykehus St. Raphaël Hospital i Bagdad. Egentlig var dette et kirurgisk sykehus, men søstrene hadde måttet gi etter for fattige muslimske kvinners bønn om "rom i herberget". De følte seg så mye tryggere og respektert hos søstrene enn ved de offentlige hospitaler når de skulle føde. Og trygghet kunne de så visst trenge. De mange deformasjoner på nyfødte barn talte tydelig om det! ●

STØTT ST. RAPHAEL I BAGDAD

Muslimske kvinners bønn til katolske ordenssøstre i Bagdad:

"La oss få føde barna våre i trygghet hos dere!"

Iraks sentrale plass i nyhetsbildet de siste årene er allment kjent. Det samme er verdenssamfunnets isolering av landet. Mindre er vi oss bevisst og klar over konsekvensene av sanksjonene mot landet. Tjener de virkelig sin hensikt, eller bryter de bare ned? Hvordan virker de inn i vanlige menneskers liv?

Selv fikk jeg sammen med et par hundre andre utenlandske gjester anledning til å orientere meg nærmere i dette kulturelt spennende, men i dag hardt prøvede land under *The 5th Christian Conference in Baghdad* i vår. Tema var "Kirken i tjeneste for fred og menneskehet", men det kunne like gjerne ha vært "Befri oss fra de ødeleggende sanksjonene". Som representanter for religiøse og humanitære organisasjoner eller interesser, kunne vi lytte og se på annen måte enn politikere.

Konferansen ble en kommunikasjon om en uutholdelig situasjon i alle henseender, og et rop om støtte fra utenverdenen. Den formidlet inntrykket av et stolt folk med et stort potensial, men som nå er i ferd med å miste motet. En slags dyp kollektiv depresjon hvor urovekkende mange bærer på drømmen om å forlate landet.

Irak som var fremgangsrikt og velstående, er i vesentlig grad blitt redusert til før-industrielle forhold. Landets infrastruktur er ødelagt. Men sanksjoner til tross, så har makthaverne og deres nærmeste (3% av befolkningen) alt hva de trenger og vel så det. De virkelige ofre er nok en gang de uskyldige, i særdeleshet kvinner og barn. UNICEF-tall forteller at i dag har barnedødeligheten i landet passert den i det krigsherjede og splittede Sudan. Ved selvsyn konstaterte vi premature fødsler, foruten nyfødte med blindhet eller ryggmargsbrokk, senvirkninger av krigshandlingene.

I Bagdad driver irakiske dominikanersøstre St. Raphaël Hospital i byens sentrum. Egentlig var dette et kirurgisk sykehus, men søstrene hadde måttet gi etter for fattige muslimske kvinners bønn om "rom i herberget". De følte seg så mye tryggere og respektert hos søstrene enn ved andre hospitaler. Og trygghet kunne de så visst trenge – både mor og barn – i en særdeles vanskelig livssituasjon.

I dag har søstrene maktet å avsette litt plass for disse pasientene, men langt fra nok. Tomt til en ny hospitalfløy har de, likeledes arkitekttegninger, ja til og med er grunnstenen lagt for en ny føde- og kvinneavdeling. Men der stopper prosjektet. For å komme videre er søstrene helt avhengig av økonomisk hjelp utenfra; hjelp til å kunne påta seg et arbeid de selv ikke har søkt, men som de er blitt bønnfalt om å utføre.

Ethvert bidrag til denne utvidelsen av St. Raphaël Hospital vil være velkomment. Nærmere opplysninger om kostnadene knyttet til prosjektet kan undertegnede stille til rådighet.

Oslo, september 2001

Else-Britt Nilsen OP

Bidrag kan sendes over bankgiro: 1720.22.23451

"St. Raphaël Bagdad" v. Laila Kollum, Hedmarksgt. 10 D, 0658 OSLO

Kontaktperson: Else-Britt Nilsen OP, Katarinahjemmet, Majorstuveien 21 B, 0367 OSLO.

Tlf: 23.21.54.10 - Fax: 22.60.84.34 - e-mail: e.b.nilsen@teologi.uio.no

Å håpe er som kjent den tyngste seier et menneske kan vinne over seg selv.

Det er det det handler om på Den Norske Opera for tiden. Om angsten i en verden som er to nummer for stor for sjelen. Og om at det vi gjør som måtte såre troen eller ta håpet fra et menneske, er avskyelig. Uten unntak.

Francis Poulencs opera *Karmelittsøstre* – som hadde premiere nå i september – ble løftet inn i det åpne, støyløse, rene rommet hvor den hører hjemme. Den handler om sjelens kår i et støyende samfunn, om søster Blanche som ikke tåler larmen rundt seg og uroen i seg, og som søker fellesskap hos karmelittsøstre – de som skal holde kanalene for bønn og meditasjon åpne innenfor kirken. Her lever hun – og rives av angst.

Når revolusjonen, den franske i dette tilfelle, krever at nonnene knebles, bringes til taushet, blir det for mye igjen. Hun forsvinner – denne gangen ut i verden. Men går med igjen når de tidligere medsøstre vandrer mot skafottet og øksene hyler i hatefull seier. «Kanskje døde Blanche av en ny styrke som vokste ut av hennes angst?» – spør psykiateren og forfatteren Finn Skårderud i en utsøkt programtekst der han leter etter forklaringer utover martyriet.

For det handler jo om liv her, en opera om livet i en verden der hatet er så synlig. Om det egentlige livet, det som søker og ser utenfor det smålige, det kortvokste, det egoistiske. Og om det som foregår på kamparenaen for å komme dit.

Vil oss vel

Det er et gripende stykke. Og rått. Så rått at vi kanskje ikke merker det – i rent selvforsvar. For sangen ligger tilsynelatende i et «ufarlig» sopranleie, og den religiøse atmosfæren smyger seg som et beskyttende teppe rundt oss. Men teksten og musikken kjører oss ustanselig inn i følelsesmessige klemmer. Poulencs musikk smiler og gråter på samme tid, den er vakker, sier vi – men vi uroes når vi har sagt det. Bernanos' tekst er sedvanlig ubarmhjertig på hulhetens og overfladiskhetens vegne, den ser oss rett gjennom fordommene og vår egen middelmådighet i tanker, ord og gjerninger. Den svir, men den er aldri ironisk. Fordi den – som kirurgens skalpell – vil oss vel, når alt kommer til stykket.

Kristen rebell

Georges Bernanos var rebell. En kristen rebell. Han satte sitt håp til rebellene, de som ikke kjøpslår om sin sjel. Derfor elsket han denne teksten, hvor ordet hellig er mer enn en talemåte. Hellighet har med frihet å gjøre. «Moralistene sier at det hellige er luksus. Tvert om, det hellige er ren nødvendighet – om verden ikke skal selvdø», sa Bernanos

Den 8. september hadde Francis Poulencs opera *Karmelittsøstre* premiere på Den Norske Opera. Det er første gang DNO fremfører denne operan, basert på et skuespill av Georges Bernanos etter en novelle av Gertrud von le Fort. Til grunn ligger en virkelig hendelse under den franske revolusjon hvor 16 karmelittnonner ble henrettet. En trøst til dem som ikke fikk sett de fem oppførelsene i september: "Karmelittsøstre" spilles 22. og 24. november.

for eksempel. Og: «Forestill dere de hellige menn og kvinner så harmløse dere bare vil. Men la meg få si dere, at verdens mektige ikke finner noen så harde å knekke som dem. Dette er folk som gir keiserens hva keiserens er, men heller lar seg hakke og male til kjøttfarse enn å gi keiseren mer enn hva keiserens er. Ikke av blindt hat til konformisme, men fordi det er viktigere – for Bernanos – å satse sin sjel og eventuelt miste den, enn å fornekte den.

Unnfallenhet og styrke

Det handler *Karmelittsøstre* om. Om unnfallenhet og styrke, om sannheten som ofte legger seg så tett på løgnen at vi ikke ser forskjell, om frykt og om tro. Vi har så lett for å tro at sannheten finnes utenfor eller innenfor gjerder. Men som Bernanos sier et sted: «På den tiden da kjetterbålene lyste opp det mørke Spania, hadde landet tross alt flere fremragende teologer enn vi har i dag, og de visste nøyaktig hva Testamentet lærte om nestekjærlighet.»

Handlingen foregår i et kloster, et Karmel-fjell av et kloster som skal

som nedverdiger og krenker livet på ethvert stadium fra befruktning til naturlig død.”

Etter besøket sa Bush at han hadde stor respekt for paven og ville ha hans ord i mente i “den vanskelig balansegangen mellom respekt for livet og håpet om vitenskapelige fremskritt som kan redde liv”. Vel hjemme brøt abortmotstanderen Bush sitt valgløfte og sa ja til offentlig betalt forskning på stamceller fra allerede eksisterende embryoer. Stamceller er celler som kan utvikle seg til spesialiserte kroppsceller, og

forskerne venter store medisinske gjennombrudd fra stamcelleforskning. Cellene finnes i befruktede egg, aborterte fostre, i navlestreng og morkake, men også på steder i den fødte kroppen. Den katolske kirke sier ja til stamcelleforskning som ikke involverer embryoer eller aborterte fostre.

Den norske Bioteknologiloven (skal revideres neste år) forbyr forskning på befruktede egg, men forskerne presser på og politikerne er på gli. I våres vedtok et Stortings-

flertall (AP, H og Frp) å åpne for forskning på aborterte fostre. Nå sier Helsedepartementet ja til en Oslo-professor som vil importere stamceller, og sier at forbudet mot forskning på embryoer “må etter departementets vurdering avgrenses slik at forbudet gjelder forskning på selve det befruktede egget og ikke forskning på celler, selv om disse er dyrket med utgangspunkt i celler fra et befruktet egg”.

THE TABLET/VÅRT LAND

Ragnhild Heiland Sørensen bar Blanches kamp med angsten og lengselen etter livet med troverdighet. Hysteriet manglet, men sårbarheten var der. Foto: Erik Berg, Den norske opera.

gi hjertene rom for å lytte og be. Og hvor den enkle skjønnheten er av en slik styrke at det er mulig å kjenne Jesu hjerte banke. Gjennom murene siver bokstavelig talt Den franske revolusjon som en illeluktende gass. Innenfor murene foregår det en indre kamp, utenfor en ytre. Sjæl mot legeme.

Altså: Operaen har naturligvis verken med klosterliv eller Den franske revolusjon å gjøre, dypest sett. Den har med oss å gjøre. Om hvor trofaste vi er. Eller unnfalende. Det er et sterkt regigrep – for

en gangs skyld ikke platt overforklart – når vi i avslutningsscenen befinner oss på et moderne gatehjørne med politisperringer og det hele, nonnene skrider oss nærmest rett i fanget, de vandrer mot oss – vi står ansikt til ansikt. Mens mobben, de unnfalende, de tause står bak sperringene og lar det hele skje. Ja, dette er et bilde på hva som skjer i enhver totalitær stat – også i dag, hørte jeg noen si da vi gikk ut.

Slik kan vi gjespe oss fra ting. For det var jo oss det handlet om, det var vi som sto der. Uten å si noe. Vi

kunne gått fem minutter rundt hjørnet for Operaen og funnet samme scenen. Med oss som tilskuere. Og bilde i løssalgspresen dagen etter.

Rent og rivende

Det er en knusende ren framførelse vi er vitne til på Operaen nå. Ikke overspill, ikke melodrama, ingen faller for fristelsen til, ja – «å gi keiseren mer enn hva keiserens er». Scenen er strippet som interiøret i et autentisk karmelittkloster, regien veid ned til det nødtørftigste. Ingenting står i vegen, det er sterkt i sin stillhet, ingen har hatt behov for å støye. Fordi teksten er sterk nok, naturligvis. Og musikken så til de grader atmosfæreskapende, det er den som skaper rommene der alt skjer.

Og i tillegg: Ragnhild Heiland Sørensen bar Blanches kamp med angsten og lengselen etter livet med troverdighet. Hysteriet manglet, men sårbarheten var der. Torill Eriksen ga alt som døende, sterk priorinne med revet sinn. Ingebjørg Kosmo er karakterfast som alltid – en hardnet sjel innenfor klostermurene, denne gangen. Og Hilde Haraldsen Sveen som Blanches sprettende muntre motstykke og medsøster – luftig, klar og intens. Perfekt! Og bak lå Patrick Fournilliers Operaorkester og malte musikken med poulensck mykhet og atmosfære.

En kjepp i hjulet for dem som trasser seg til at vi ikke trenger opera her til lands. For dette både river – og tenner selvforsvar. Det handler om oss, simpelthen om våre skjøre muligheter til å være menneske.

16 Flerkulturelle menigheter - felles utfordring

Situasjonen er stort sett den samme i de nordiske land: Store grupper innvandrere og flyktninger har i de senere år gjort de katolske menighetene multinasjonale og -kulturelle: f. eks. har menigheten i Århus 89 nasjonaliteter, og St. Olav domkirkemenighet i Oslo har rundt 120. Ikke rart at "De flerkulturelle menigheter - en felles utfordring for Kirken i Norden" var emne for Nordkat-møtet 2001, som først i juli samlet rundt femti engasjerte katolikker (hvorav 8 fra Oslo Katolske Bispedømme, 3 fra Trondheim Stift og 2 fra Tromsø Stift) på Magleås ved København.

"Flere av deltakerne var innvandrere og nektet å bli betegnet som et problem, men snarere som en ressurs," noterer nylig påtroppet redaktør Birgit Stresino i danske "Katolsk orientering" (KO). Elisabeth Miciano (Trondheim, filippinsk bakgrunn) siterte president Kennedy: "Jeg spør ikke hva mitt nye hjemland kan gjøre for meg, men hva jeg kan gjøre for mitt nye hjemland." Og polsk-norske Ewa Bivand, Bergen, fremholdt at de mange nasjonalitetene i menighetene nettopp kan få mange lunkne katolikker til å våkne opp og igjen bli engasjert. Men hun oppfordret dem fra andre land til å tenke litt mer på konsekvensene for de innfødte katolikkene, som i forveien er i mindretall i sine respektive land: Med de mange nye nasjonalitetene er de også et mindretall i sin egen mindretallskirke. Hun advarte sine landsmenn og andre mot den tankegang at nordiske katolikker ikke er riktige katolikker fordi kirkene i de nordiske land er påvirket av den protestantiske kirke.

Dialog til fremme av gjensidig forståelse omkring kristne og kulturelle verdier var emnet for foredraget til Oluf Bohn fra Århus. Vi må legge vekt på å forstå de nyes bakgrunn, f.eks. vietnamesernes og tamilenes religiøse bakgrunn, forstå de religioner som har påvirket deres katolske tro. Vi skal la dem komme med i menighetslivet og la dem leve i sine grupper, men på en slik måte at de respekterer vår måte og vi deres. De skal reflektere sin egen trosforståelse, men samtidig lære den danske, norske, svenske etc. å kjenne,

for det er den de yngste blant dem skal til-egne seg for å unngå at deres trosliv blir løstrevet fra det alminnelige liv de skal leve i Norden. De kan ikke i det lange løp leve i to verdener: den som deres familie kommer fra, og den de nå lever i. "Til syvende og sist skal vi sammen møte samfunnet rundt oss og gi våre kristne verdier til dette samfunn uten at vi innbilder oss at det blir lett," sa Bohn. Som ikke var særlig positiv til dagens samfunn, men som understreket at dialog med den kultur vi lever i, er livsviktig for Kirkens liv i vårt område - det holder ikke at vi "hygger" oss i våre egne sirkler. Det betyr ikke at vi skal tilpasse oss omgivelsene: En kultur hvor selvrealisering spiller den store rollen, må få evangeliet utlagt på en slik måte at det blir klart at evangeliet ikke undertrykker selvrealisering, men at selvrealisering skal skje i kjærlighet til andre, og at det ikke er individualisme og forbruk som er det sentrale, men at vi først blir mennesker når vi åpner oss for andre.

Åpenhet overfor andre stod i sentrum for Jan Hjernø's foredrag. Han leder Center for Migrasjon og etniske studier ved Syddansk Universitet i Esbjerg og er den person i Danmark som har arbeidet mest med integrasjon av fremmede. Vitenskapelige undersøkelser viser entydig, sa Hjernø, at den multi-etniske og multikulturelle integrasjonsstrategi den katolske kirke i Danmark fører, bidrar mest effektivt til å skape felles identitet og fellesskapsfølelse. Det positive er at mennesker ikke må kjempe for å fastholde morsmål

og kultur, men får utfolde seg slik de har lyst til. Det frigjør krefter til å åpne seg for andre og skaper mulighet for å utvikle felles normer og verdier. Her har den katolske kirke i Danmark lange og til dels besværlige erfaringer, som f.eks. da de polske landarbeidere kom i begynnelsen av 1900-tallet: "Da var det stor motstand mot den katolske religion. Mange av de xenofobiske argumentene som i dag rettes mot muslimske innvandrere, rommer ofte en gjentagelse av de argumenter som ble brukt overfor de polske innvandrere. I visse danske kretser hevdet man at protestantismen i Danmark var truet av de katolske innvandrere. Med sine mange barn ville de snart oversvømme Danmark, og Danmark ville bli katolsk og styrt av paven i Roma," sa Hjernø. "Det er neppe tvil om at nettopp denne urettferdige og usannferdige argumentasjonen bidro til at polske innvandrere i høy grad ble mobilisert til å bevare sin tro."

Tredje foredragsholder: Anna Saakwa fra Ghana, nå bosatt i Danmark, "født katolikk" fra en familie med 17 barn, utdannet kokk, stiller for sosialdemokratene ved høstens danske kommunevalg. Hun ga "en meget medrivende innføring i hvordan det var for henne å komme til en katolsk menighet" i Danmark, og fortalte hvor lykkelig hun ble da hun tilfeldigvis fant en kirke hvor messen ble sunget på latin. "Det kristne er en styrke jeg har fått med meg hjemmefra. Det er jeg takknemlig for. Det hjelper meg med å få depresjonen vekk. Jeg vil gjerne dere skal forstå hvor mye religionen betyr for minoriteter."

Religion spiller ofte en meget stor rolle for flyktningene og innvandrerne, men et irreligiøst samfunn forstår ikke å ta dette opp. *Det* ønsker Nordkat-møtet å bryte på: Et idédokument til et internetopplegg som kan gi videre den katolske kirkes rike erfaringer og derved bidra til å øke samfunnets forståelse og respekt for "de fremmede" blant oss, skal legges frem for de nordiske biskopene. Man regner med svar innen årets utgang, skriver KO.

Dominikanernes nye generalmagister

På dominikanernes generalkapittel den 14. juli i år ble fr. Carlos Azpiros o.p. valgt til ny generalmagister, den 86. i rekken av ordenens ledere og den yngste (44 år) siden den 36-årige Jordan av Sachsens dager. Fr. Carlos er fra Argentina og kun den andre ikke-europeiske generalmagister i ordenens 787-årige historie. Dominikanerne er spredt over hele verden, majoriteten av de i alt 6.500 brødre bor i Europa.

Den nye generalmagister har doktorgrad i sivil- og kirkerett (1992) fra Angelicum, dominikanernes universitet i Roma. Han snakker spansk, italiensk, engelsk og fransk. Han er oppvokst i en familie med 14 søsken; en bror er jesuittmisjonær i Taiwan. Fr. Carlos trådte inn i dominikanerordenen i 1980 og har de siste fire år bodd i Santa Sabina i Roma, dominikanernes hovedsete. Han har arbeidet som ordenens "procurator general", en juridisk stilling som bl.a. innebærer å representere dominikanerne

ved Den Hellige Stol hvor han har arbeidet med komplekse kirkerettslige spørsmål. En av fr. Carlos' nåtidige favorittologer er fr. Labret, en fransk dominikaner (d. 1976) som var spesialist i kirkens sosiallære og skrev flere bøker om emnet. Dette sier noe om at dominikanerne atter en gang har fått en leder som er opptatt av kirkens sosiallære - han følger dermed i sporene til den karismatiske og meget kunnskapsrike fr. Timothy Radcliffe o.p.

Appell fra dominikanernes generalkapittel:

Ta vare på menneskets verdighet!

Fra 10. juli til 8. august var utsendinger fra mer enn hundre nasjoner samlet i Providence, Rhode Island, USA, til dominikanerordenens generalkapittel for å velge ny ordensmagister og stake ut veien fremover: Etter ni år som ordensleder ble briten Timothy Radcliffe avløst av argentineren Carlos Azpiros. Alle ordenens provinser skal være representert ved generalkapittelet, som finner sted hvert tredje år. Dominikanerne i Norge tilhører den franske provins. Sluttappellen fra generalkapitlet går til verden og er altså ikke bare for intern bruk i ordenen. Her følger noen hovedpunkter.

Avskaff dødsstraff

Stater som fortsatt har dødsstraff, oppfordres til omgående å avskaffe den. Dødsstraff idømmes ofte på diskriminerende grunnlag og rammer samfunnets svakeste, og det skjer ofte juridiske feil underveis. Dette legger ansvarsbyrden over på uskyldige borgere i hvis navn slike dommer blir avsagt.

Opphev økonomiske sanksjoner

Dokumentasjon fra FN viser at økonomiske sanksjoner fra de rike lands side ikke har bragt det ønskede demokrati i de berørte land, men tvert imot skapt fattigdom, sult og nød for barn og de verst stilte, og derfor mener dominikanerne disse sanksjonene krenker internasjonal lov og rett. Økonomiske sanksjoner

uten tidsbegrensning synes nå mer å tjene spesielle interesser enn bidra til fred og sikkerhet for de befolkninger det gjelder. Videre bidrar sanksjonene til å opprettholde et klima av vold i det internasjonale samfunn. Nå må alle parter søke alternative midler til fredelige løsninger av konfliktene. Det appelleres spesielt til katolikker som er involvert om å gå imot slike økonomiske sanksjoner med full kraft.

Hiv/aids-trusselen

Forverringen i hiv/aids-epidemiens utbredelse, først og fremst i u-land, er en global trussel, men man har ingen tilgang til en globalisert hjelp. Man har ennå ikke funnet en vaksine, imens må man bruke de midler man har til rådighet, både medisiner, opplysningskampanjer og utdanning. Alle land som er hardt rammet, må få hjelp inn i sine samfunnsstrukturer. Sluttappellen viser til at det offentlige helsevesen i mange u-land er sterkt forverret. De tilgjengelige legemidler til behandling av hiv/aids er så dyre at fattige land ikke har råd til å kjøpe dem. Legemiddelfirmaene er nå i søkelyset når det gjelder profitten på disse medisinene, og dominikanerne fordømmer den perverse virkningen av den farmasøytiske industriens patentbruk. Dominikanernes appell til de rikeste landene er at de blir enige om en reduksjon av de fattigste landenes gjeld slik at de kan fordele frigjort kapital til kampen mot hiv/aids. Her inngår informasjon og prevensjon, beskyttelse av familien, opplæring om seksualitet og tilgang på medisiner. *Baby Johannessen*

Prestevigsel i St. Dominikus i Oslo

"Kom la oss juble og danse til Herrens ære!"

Lørdag 1. september var en nådens dag for den katolske kirke i Norge: Da ble Jon Atle Wetaas vigsløst til prest av biskop John W. Gran. Kirken var full av slekt og venner av Jon Atle, samt venner fra klosteret. Liturgien var vakker og dannet en høytidelig og samtidig varm ramme rundt denne hellige, sakramentale handling. Den nye prest har allerede gitt signaler om hva som står hans hjerte nær: å arbeide for de fattige, undertrykte og svake i samfunnet. Dette gjør han ved å engasjere seg i arbeid hos Caritas Norge og som medlem i Rettferdighet og fredskommisjonen i Oslo Katolske Bispedømme. Han skal også være ansvarlig for arbeidet med studentene ved universitetet.

Både biskop Grans preken under vigselssmessen og fr. Per-Bjørn Halvorsens ord da fr. Jon Atles feiret sin første messe dagen etter, inneholdt kloke ord om de utfordringer en katolsk prest møter i et flerreligiøst og til dels sekularisert land som Norge. Plassmangel gjør at St. Olav dessverre må la disse tekstene om et høyaktuelt emne ligge til førstkommande nummer, som kommer i slutten av oktober. Her og nå kun dette: Biskop Gran understreket at den som vil tjene Gud og sine medmennesker alltid må ha dette spørsmålet i sitt hjerte: "Herre, hva vil du jeg skal gjøre" Og han ga selv noe av svaret: Gud vil alltid gjøre bruk av mennesker som har en lydhør og tålmodig holdning, for Gud har valgt å gjøre seg avhengig av menneskelige medarbeidere.

Vi er overbevist om at vår nye prest med Guds hjelp vil klare utfordringene på en god måte. Vi oppfordrer St. Olavs lesere til uavlatelig forbønn for ham og for hele presteskaper i Norge. *May-Lisbeth Myrhaug*

Ros til katolsk aidsinnsats

Konrad Raiser, generalsekretær i Det lutherske verdensforbund, en stilling biskop Gunnar Stålsett tidligere har hatt, roste nylig den katolske kirke som en drivkraft i kampen mot aids i Afrika. Ifølge FN har land sør for Sahara hvor flertallet er katolikker, lavere prosent hiv/aidsrammede enn land der katolikker er i mindretall. Vår kilde, *Catholic Herald* nevner ingen tall. Kanskje er forskjellen minimal, men altså ikke i katolsk disfavør.

Australia og båtflyktingene: Katolsk protest

Den katolske kirke i Australia fordømte gjentatte ganger den australske regjeringens behandling av båtflyktingene som ble plukket opp av det norske skipet *Tampa* i slutten av august, og som ble nektet å gå i land i Australia, skriver *The Tablet*. Flesteparten av flyktingene var afghanere på flukt fra et av verdens strengeste islamske land, beryktet for religiøs intoleranse. De hadde vært

innom Indonesia, men reist videre grunnet landets fiendtlige innstilling til religiøse minoriteter. Statsminister John Howards hårde linje overfor asylsøkere har økt hans popularitet, særlig på landsbygda. Mot slutten av *Tampa*-saken ønsket likevel de fleste australiere en "human" løsning, ifølge fr. Nguyen Van Cao i Australian Jesuit Refugee Service.

Sr. Anne-Lise ved Lunden kloster i Oslo forteller til St. Olav at dominikanerinnene i det østlige Australia har meddelt Norges

Leserbrev:

Et par utroligheter!

I sommernummeret av St. Olav finner jeg et par utroligheter! Jeg leser at Verdensunionen av katolske kvinneorganisasjoner (WUCWO) ved to anledninger er blitt brutalt overkjørt av hierarkiet på en måte som burde få WUCWO til å reagere voldsomt.

Ved forrige generalforsamling i Canberra klarte den pavelige nuntius å stanse behandlingen av en resolusjon som ba om en teologisk utdyping av kvinners adgang til viglede embeder. Hvilken rett har en vatikansk diplomat til å legge premisser for agendaen på en generalforsamling av legfolk? Og hvordan kunne generalforsamlingen finne seg i en slik ordre fra et ikke-medlem?

Videre: Kort før årets verdenskongress fikk WUCWO beskjed fra Vatikanet om at to navn på nominasjonslisten ikke var godkjent. Hvilken rett har Vatikanet til å bestemme over valgene i en legorganisasjon? Og hvorfor finner generalforsamlingen seg i dette? Det som forarger meg mest er WUCWOs mangel på holdning. I enhver annen organisasjon ville jo ledelsen reagert på én av to måter: enten ved helt å neglisjere en slik fornærmende innblanding eller ved ganske enkelt å nedlegge sine verv og foreslå oppløsning av organisasjonen.

Og hvorfor er ikke disse to skandaløse historiene slått stort opp? Skal utenforståendes diktatoriske innblanding helst forties?

Per Bang

Svar til Per Bang fra Rønnaug Aaberg Andresen, styremedlem i WUCWO:

Det II. Vatikanekonsil fastslo på mange måter og i flere dokumenter en ny forståelse av legfolkets plass i Kirken: I kraft av vår dåp er vi Guds Folk og er deltakere i Kristi prestelige, profetiske og kongelige embete. Vi er kalt til å utøve den misjon som Gud har satt Kirken til å utøve i verden. Grunnlaget for legfolkets apostolat i Kirken er lagt i Vatikan II-dokumenter som "Apostolicum Actuositatem", "Lumen Gentium", "Gaudium et Spes", og i etterkonsiliære dokumenter som den reviderte kirkerettskodeksen av 1983 og "Christifideles Laici" fra bispesynoden i 1987, som drøftet legfolkets kall og misjon i Kirken og verden. Sistnevnte dokument slår fast legfolkets frihet og rett til å organisere seg - retten til dette springer ut fra dåpen. Denne friheten skal anerkjennes og anbefales av Kirkens autoriteter, og friheten skal utøves i samfunn med Kirken.

Hvordan kan det da skje at en av Kirkens største internasjonale legorganisasjoner, WUCWO, opplever at hierarkiet, dvs. Den Hellige Stol, griper inn i organisasjonens indre anliggender slik det nå har skjedd på de to siste verdenskongressene?

Reaksjonen fra den pavelige nuntius i Canberra i 1996 har ikke noe påviselig grunnlag - det gjaldt et forslag til en resolusjon som var satt opp på dagsordenen og forberedt i samsvar med WUCWO's statutter - og ingenting i statuttene definerer hva en resolusjon kan gå ut på, bortsett fra at den må ha sammenheng med WUCWO's formål og prioriteringer. Reaksjonene mot at resolusjonen ble tatt bort fra dagsordenen var da også meget sterke, og resulterte bl. a. i at en annen resolusjon ble vedtatt, nemlig et brev til paven der WUC-

WO uttrykte ønsket om å få en dialog med Kirkens ledelse om ytringsfriheten i Kirken.

Det som hindret forut for verdenskongressen i Roma i mars 2001, har kanskje et mere formelt grunnlag, nemlig bestemmelsen i WUCWO's statutter (som sannsynligvis har stått der helt siden WUCWO ble grunnlagt i 1910) om at kandidatene til presidentvervet skal godkjennes av Den Hellige Stol. Dette er også i samsvar med kirkerettens regler for offentlige sammenslutninger i Kirken. Men det som er et større problem enn det formelle her, er etter min mening at Vatikanet nekter å grunnngi sin avgjørelse om ikke å godkjenne to av kandidatene som WUCWO selv har nominert, etter en inngående prosedyre og demokratisk gjennomført avstemming. Dette at de to kandidatene på en måte er dømt uten å få vite hva grunnlaget for dommen er, og uten mulighet for å forsvare seg, strider etter min oppfatning mot en rettstats viktigste prinsipp, nemlig retten til å kjenne til og kunne imøtegå anklager mot en selv - det som kalles det kontradiktoriske prinsipp i jusen.

Selv om det ikke er kommet fram særlig mange opplysninger om denne saken i pressen - St. Olav Tidsskrift er et unntak - har reaksjonene blant mange av WUCWO's medlemmer og tilsluttede organisasjoner vært sterke. Også forut for verdenskongressen ble det sendt brev til Vatikanet med anmodning om å få opplyst bakgrunnen for beslutningen. Brevet var undertegnet av en rekke av styremedlemmene i WUCWO, deriblant undertegnede, men ble møtt med taushet. I ettertid er det klart at mange av de store medlemsorganisasjonene i land som Tyskland, Sveits, Nederland og Spania tar opp til diskusjon om de ønsker å fortsette sitt medlemskap i en organisasjon der slikt kan skje.

Et annet resultat av reaksjonene mot

ambassdør Ove Thorsheim at "de skammer seg dypt over vår australske regjerings behandling av asylsøkerne og kaptein Rinnan og mannskapet på Tampa (-) Nordmennene har vært et håpets og rettferdighetens lys i dette marerittet". Ifølge sr. Anne-Lise arbeider de australske søstrene, som ikke er kontemplative som Lunden-søstrene, "hardt med forsoningsprosesser og med spørsmål rundt menneskerettigheter, rettferd og fred. Dette er mer og mer blitt dominikanernes felt".

**Stor takk til pater Raulin!
I en årrekke har
pater Albert Raulin o.p.
vært en høyt skattet medarbeider i St. Olav.
Nå tilsier hans helsetilstand at han "får avskjed i nåde",
så smertelig det enn føles for oss.**

St. Olavs redaksjon

19

Vatikanets styring av organisasjonen var at det allerede på verdenskongressen ble vedtatt et forslag fra den største tyske medlemsorganisasjonen om at WUCWO's styre skal studere kirkerettens bestemmelser om såkalte "offentlige" og "private" sammenslutninger innen Kirken, og bestemme WUCWO's status som den ene eller den annen form for sammenslutning. Forskjellen går grovt sagt ut på at en offentlig sammenslutning styres sterkere av hierarkiet - presidenten skal godkjennes av hierarkiet, statuttene skal godkjennes, geistlig rådgiver skal utpekes og organisasjonens midler står under sterkere kontroll av hierarkiet. En privat sammenslutning nyter derimot en større uavhengighet - dens statutter skal godkjennes, men for øvrig styrer den i det store og hele seg selv.

Hvorfor lar WUCWO's ledelse slike ting skje uten å enten se bort fra pålegg fra hierarkiet eller å nedlegge sine verv, eller oppløse organisasjonen?

WUCWO har ca. 70 medlemsorganisasjoner, fra alle verdensdeler. Det er mange lands kvinneorganisasjoner som er svært avhengige av sine biskoper og deres "goodwill", særlig kanskje i de afrikanske land. Opposisjon mot hierarkiet og beslutninger fra autoritært hold i Kirken kommer ikke på tale. Deres medlemsorganisasjoner forholder seg tvert imot lojalt til det som kommer derfra. Andre steder, som f.eks. de sentral- og øst-europeiske landene, har på grunn av det kommunistiske regimet de har vært underlagt, overhodet ikke kjennskap til de forandringer i Kirken som Det II. Vatikan-konsil førte med seg, og deres kirketilhørighet bygger på forståelsen av Kirken slik den var for mer enn 60 år siden. Dette forholdet, nemlig at WUCWO er en organisasjon som er sammensatt av medlemmer med så mange slags bakgrunn og forutsetninger, gjen-

speiler jo også Den katolske kirkes rike mangfold som verdenskirke. Ønsket om å bevare og gi rom for dette mangfoldet blant verdens katolske kvinner, forklarer kanskje den holdningen som kan se ut som unnfalighet fra organisasjonens ledelse.

Det er imidlertid mange av oss som kunne ønske seg og ber om å få oppleve en kirke med større romslighet,

en kirke som forholder seg til hevdvunne demokratiske beslutningsprosesser og rettsprinsipper, og som respekterer legfolkets medbestemmelsesrett som Guds folk. Er det for meget å håpe på at det nytter å arbeide henimot dette målet i denne spesielle vingården som en internasjonal katolsk kvinneorganisasjon er? ●

Fra dominikanernes høstprogram:

Kirken og det moderne
3 åpne forelesninger
v/ Bernt Oftestad
Tid: Tirsdager kl. 19.30,
2. 16. og 23. oktober
Sted: Foredragssalen i
St. Dominikus kloster,
Neuberggt. 15, 0367 Oslo

*

Meister Eckhart Forum
Retrett i adventstiden:
Inkarnasjonens mysterium
Leder: Pater Bernard Durel o.p.
Kostnad: kr. 400,-, inkl. mat.
Ønskes overnatting, kontakt
Katarinahjemmet. NB! Vær
tidlig ute!
Informasjon: May-Lisbeth
Myrhaug
Tid: 14. des. kl. 16.30-22.00 og
15. desember 09.30-17.30
Sted: Sta. Katarinahjemmet,
Majorstuveien 21 b, 0367 Oslo
Påmelding: Katarinahjemmet,
tlf. 23 21 54 10, kl. 09.00-22.00

KATOLSK FORUM
"Gudsbilde og menneskesyn i
de forskjellige religioner".
Når dette leses, er foredragene
om mosaisk og islamsk tro holdt,
men følgende foredrag gjenstår:

9. oktober: Buddhistisk tro
ved Egil Lothe, leder av
Buddhistforbundet.

30. oktober: Baha'i tro
ved Berit Strandli Thoresen,
medlem av Det Nasjonale Råd
For Baha'i.

13. november: Hinduistisk tro
ved Vijay Kalsi, medlem av
Det hinduistiske trossamfunn.

20. november: Sikhenes tro
ved Jitender Singh, medlem
av Sikhsamfunnet.
Tid: Tirsdager kl. 19.15
Sted: Foredragssalen,
St. Dominikus kloster,
Neuberggt. 15, 0367 Oslo

For opplysninger om foredragsserien "Katolsk orientering - innføring i katolsk tro og tenkning" ring 22 43 07 71 mandag-fredag, kl. 09.00-13.00

Den hellige Bernhards fest

Den hellige Bernhard - vi feiret hans festdag den 20. august - ble født i 1090 i Burgund i Frankrike og døde i 1153, sekstitre år gammel. I 48 av de årene var Bernhard sin tids mest dominerende og innflytelsesrike kirkelige leder. Hans nærvær og innflytelse i første halvdel av det 12. århundre var enorm. Som en koloss bar han det 12. århundre på sine skuldre. I sannhet et bemerkelsesverdig menneske - en mann som elsket Gud høyt, en stor leder for sin tid.

Bernhards karakter og personlighet er av en slik art at selv etter 800 år vekker han sterke følelser ikke bare blant historikerne, men også blant munk og søster innen hans egen orden! Han var karismatisk og kontroversiell, ekstrem og lidenskapelig. Men fremfor alt var han en Guds mann, som brukte mye av sitt liv til bønn. Og selv om han levde et ganske så opptatt liv, fant han likevel tid til å forfatte en rekke åndelige og mystiske skrifter som fremdeles får oss i tale den dag i dag. Med andre ord: Han hadde alle helgenens kjennetegn

Karismatisk: Hvor mange unge menn på 22 greier å overtale fire av sine brødre samt en onkel og 26 andre menn til å bli med til klosteret i Citeaux? Da faren var blitt enke-mann, dro også han dit! Senere, som abbed i Clairveaux, var Bern-

hard personlig involvert i opprettelsen av over seksti av de tre hundre cistercienserklosterne som ble opprettet i de 38 år han var abbed.

Kontroversiell: Bernhard ble sterkt engasjert i et omstridt pavevalg. Han stod i lidenskapelig opposisjon til de teologiske synspunkter som Pierre Abelard, en av tidens mest briljante teologer, forfektet, og ødela mer eller mindre hans karriere. På oppfordring fra pave Eugenius III ble Bernhard en ivrig talsmann for det annet korstog, som ble en uomtvistelig katastrofe. Hans engasjement i saker som angikk stat og kirke var alltid - det bør nevnes - et svar på oppfordring enten fra paven eller andre kirkeledere som verdsatte hans evne til å megle.

Aggressiv: Han var en særdeles lidenskapelig forsvarer av den cisterciensiske reform og forfattet flengende brev med angrep på og kritikk av den slappe og bløtaktige levemåte i andre grener av munkelivet; særlig rettet han skytset mot klosteret i Cluny.

Ekstrem: Hans hårde selvtuktelse og spartanske levemåte førte til kronisk dårlig helse som antagelig fremskyndet hans død.

Med historiens innsikt i bakgrunn og en annen tids perspektiver er det lett å stille seg kritisk til fortiden. Bernhard var en mann av sin tid og det med rette. Om han synes voldsom, aggressiv og ikke alltid rettferdig ut fra vår standard, så var han det nettopp fordi han var et intenst og hengivent menneske, rask til å reagere på enhver trussel - virkelig eller innbilt sådan! - mot det han holdt hellig.

Må våre helgener forresten være aldeles perfekte og uten lyte? Selvsagt ikke! Er det ikke nettopp ut av såret menneskelig potensiale at helgenene bryter frem?

I tillegg til de nevnte aktiviteter var Bernhard også munk. Og det er munken Bernhard vi vil minnes her og nå. Men ikke bare munken: Vi minnes ham også som *abba*, en åndelig far med nådegaver som har inspirert talløse menn og kvinner til å vie sitt liv til Gud gjennom klosterliv og kontemplasjon. *På fruktene skal du kjenne dem (Matt 7,20)*. Fruktene av hans bønner, kontemplasjon og intense kjærlighet til Gud trekker, overraskende nok, fremdeles menn og kvinner verden over til ordenslivet. Han var virkelig jordens salt og verdens lys (cf. Matt 5,13-16).

Bernhards budskap til oss i dag er det samme som det vi finner i dagens evangelium: Dere må være jordens salt, være verdens lys.

Hver for seg og isolert er både salt og lys nærmest ubrukelige elementer. Ta saltet, for eksempel: Finnes det noe så unyttig, ubrukelig og uspiselig som *bare salt*? Ikke kan du stille sulten med det, heller ikke slukke tørsten - og prøver du å gjøre det, gjør du bare galt verre. Salt gjør mark og eng ufruktbare. Det dreper liv. En av de få gode ting det kanskje kan brukes til, er å få dødt kjøtt til å holde seg!

Men Jesus sa: "*Dere må være jordens salt!*" Salt er *kun* nyttig når det brukes sammen med andre ting. Vi er ikke kun salt. Vi er jordens salt. Vi må blandes opp

Michael McGregor - er irlender, cisterciensermunk og prest for nonnene i Mariaklosteret på Tautra i Trondheimsfjorden - og "fast løsarbeider" i St.Olav.

R.I.P.

Vår kjære søster *Eugenia Gebbeken*,
født 25. november 1917
i Emmen, Nederland,
døde den 25. juli 2001

Bergen, Marias Minde
ST. FRANCISKUS SØSTRENE

*La det evige lys
lyse for dem, Herre,
hos dine hellige i evighet,
for du er god, Herre,
gi dem den evige hvile,
og la dem få del i
evighetens lys
hos dine hellige, for du er god.*

Vår kjære søster
Valfrida Riemersma,
født 22. oktober 1907 i
Workum, Nederland,
døde den 22. august 2001

Bergen, Marias Minde
ST. FRANCISKUS SØSTRENE

med jorden, med samfunnet, med det som angår menneskene rundt oss, med den virkeligheten som omgir oss på alle kanter. Som jordens salt må vi være rede til å bli blandet inn i den store gryte hvor livet bobler og syder for å gi form og innhold og smak til den verden vi lever i. Og det betyr når alt kommer til alt å bringe Kristus inn i dagliglivet. Det er det vi mener med kristen levemåte.

Som saltet, så lyset. Alene og for seg er det til liten nytte. *Men dere er verdens lys (Matt 5,14)*. Å joda, vi ser gjerne oss selv som lys. Men lys blander. Lys rett inn i øynene på en fange i et mørkt fangeshull er tortur! Lys uten noe annet er skadelig.

Lyset er bare til nytte når det får oss til å se andre ting enn oss selv, får oss til å se verden omkring oss. Det blir nyttig gjennom oss når det blir som Jesus sa om det: Dere er verdens lys. Med andre ord: Kristne bør gjøre ting synlige, bør kaste lys over det godes mange muligheter i vår verden.

Som Bernhard, så også vi: Hvis vi er jordens salt, hvis vi er verdens lys, bør verden rundt oss merke det, merke at noe er annerledes! Vi er her for at ting skal bli annerledes. Det er vårt kall!

Takknemlighet

Lær å ikke være sen og treg med å takke,
lær å takke for hver eneste gave.
Legg omhyggelig merke til, tilrår Skriften,
det som blir satt foran deg,
slik at ingen gave fra Gud,
stor, moderat eller liten,
vil være uten den takk den fortjener.
Vi blir til og med rådet til å plukke opp fragmenter,
så de ikke går tapt,
og det vil si at vi ikke må glemme
selv de minste velgjerninger.
Utakknemlighet er sjelens fiende;
å gjøre fortjenestene tomme,
å drive vekk dydene,
å kaste vrak på velgjerninger.
Utakknemlighet er en brennende vind
som tørker opp kjærlighetens kilde,
barmhjertighetens dugg,
strømmene av nåde.

Bernhard av Clairvaux

(Fra "Enkelhetens vei. Cisterciensernes tradisjon"
av Esther de Waal, St. Olav Forlag 2000)

Et lite hefte om "Bernhard av Clairvaux"

skrevet av biskop John W. Gran, selv cistercienser,
ble utgitt i 1991

og

er fremdeles å få i St. Olav Bokhandel i Oslo
eller via Maximilian Kolbe Utgivelser, Mariagården 16 A, 0177 Oslo
max.@katolsk.no - www.katolsk.no/max

Pavens bønneintensjoner i oktober:

At vi må vite å sette pris på de kulturelle og åndelige verdier hos de etniske og religiøse minoriteter i våre respektive land.

At misjonsgløden fra den første pinse må fornye Kirken nå ved begynnelsen til det tredje årtusen.

Vennligst meld
adresseforandring

til

St. Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
Tlf.: 23 21 95 00

22

Liturgisk kalender

SEPTEMBER

Tidebønn for uke 2

SØN 30 26. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR - Amos 6,1a.4-7; 1 Tim 6,11-16; Luk 16,19-31

OKTOBER

Man 1 Den hellige Terese av Jesus barnet. (valgfrie minnedagslesninger) Sak 8,1-8; Luk 9,46-50

Tir 2 De hellige verneengler. 2 Mos 23,20-23; Matt 18,1-5.10

Ons 3 Neh 2,1-8; Luk 9,57-62

Tor 4 Den hellige Frans av Assisi. Neh 8,1-4a.5-6.7b-12; Luk 10,1-12

Fre 5 Bar 1,15-22; Luk 10,13-16

Lør 6 (Den hellige Bruno) Bar 4,5-12.27-29; Luk 10,17-24
Tidebønn for uke 3

SØN 7 27. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR - Hab 1,2-3 og 2,2-4; 2 Tim 1,6-8.13-14; Luk 17,5-10

Man 8 Jona 1,1-2,1.11; Luk 10,25-37

Tir 9 (Den hellige Dionysius) (Den hellige Johannes Leonardi). Jona 3,1-10; Luk 10,38-42

Ons 10 Jona 4,1-11; Luk 11,1-4

Tor 11 Mal 3,13-20a; Luk 11,5-13

Fre 12 Joel 1,13-15.2,1-2; Luk 11,15-26

Lør 13 Joel 4,12-21; Luk 11,27-28
Tidebønn for uke 4

SØN 14 28. SØNDAG I DET ALMIN-

NELIGE KIRKEÅR

- 2 Kong 5,14-17; 2 Tim 2,8-13; Luk 17,11-19

Man 15 Den hellige Teresa av Avila. (valgfrie minnedagslesninger) Rom 1,1-7; Luk 11,29-32

Tir 16 (Den hellige Hedvig) (Den hellige Margrete Marie Alacoque). Rom 1,16-25; Luk 11,37-41.
Årsdagen for pavevalget.

Ons 17 Den hellige Ignatius av Antiokia. (valgfrie minnedagslesninger) Rom 2,1-11; Luk 11,42-46

Tor 18 DEN HELLIGE LUKAS - 2 Tim 4,10-17b; Luk 10,1-9

Fre 19 (De hellige Johannes av Brebeuf, Isaak Jogues og deres ledsagere) (Den hellige Paul av korset). Rom 4,1-8; Luk 12,1-7

Lør 20 Rom 4,13.16-18; Luk 12,8-12.
Tidebønn for uke 1

SØN 21 29. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR - 2 Mos 17,8-13; 2 Tim 3,14-4,2; Luk 18,1-8

Man 22 Rom 4,20-25; Luk 12,13-21

Tir 23 (Den hellige Johannes av Capistrano) Rom 5,12.15b.17-19.20b-21; Luk 12,35-38

Ons 24 (Den hellige Antonius Maria Claret) Rom 6,12-18; Luk 12,39-48

Tor 25 Rom 6,19-23; Luk 12,49-53

Fre 26 Rom 7,18-25a; Luk 12,54-59

Lør 27 Rom 8,1-11; Luk 13,1-9
Tidebønn for uke 2

SØN 28 30. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR - Sir

35,15b-17.20-22a (gr. 12-14.16-18); 2 Tim 4,6-8.16-18; Luk 18,9-14

Man 29 Rom 8,12-17; Luk 13,10-17
Tir 30 Rom 8,18-25; Luk 13,18-21
Ons 31 Rom 8,26-30; Luk 13,22-30

Vi er
i nærheten
når du
trenger oss

NYTT HOVEDKONTOR:
MAJORSTUA 22 60 15 90
Bogstadveien 72

SENTRUM 22 20 79 05
Ullevålsveien 1 - Oslo

OSLO VEST 22 50 00 30
Harbitzalléen 14

OSLO ØST 22 67 28 80
Grensesvingen 7

DØGNVAKT

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyråer

Velkommen til Peterstiftelsen

På en åskam i Son med vakker utsikt over Oslofjorden, ligger Peterstiftelsens Pilegrimsgård, ca. 5 mil fra Oslo. Peterstiftelsen er en økumenisk stiftelse som driver retreat og publikasjoner. Vi har bl.a. samarbeid med fader Johannes fra den ortodokse kirke og med St. Josephsøstrene på Nesøya. Vi satser for tiden mye på åndelig veiledning og ønsker å gjøre kjent noen av høstens tilbud:
11.-14.10: Retreatskole Mod 1 - 19.21.10.: "Jesusbønnen" ved fader Johannes
25.-28.10.: "Åndelig veiledning om livshjelp". Flere retreat i nov./des.
Kontakt oss! Tlf: 64 98 35 50 - E-post: post@peterstiftelsen.no

Neste nummer utgis 25. oktober 2001. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Redaksjon:

Unni Klepper Joynt
(ansvarshavende redaktør)
Olav Egil Aune
May-Lisbeth Myrhaug
Brynjulv Norheim

Faste medarbeidere:

Bernt Eidsvig
Liv Greni
Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 16, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 23 21 95 48 - Fax: 23 21 92 43

Ekspedisjon: Tlf. 23 21 95 00

Årsabonnement (Norge): kr. 220,-

Øvrige europeiske land: kr. 230,-

Andre verdensdeler: kr. 240,-

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073.

**ST
OLAV**

BOKHANDEL A.S.

AKERSVEIEN 14, 0177 OSLO

Tlf. 23 21 95 55, Faks. 22 36 02 63

E-post: bokhandel@katolsk.no

Åpningstider: 10 – 17 (14)

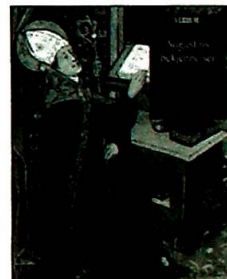
NY VAKKERT ILLUSTRERT UTGAVE :

AUGUSTINS BEKJENNELSER.

Utvalg av tekster ved Carolinne White

Illustrert med manuskripter fra

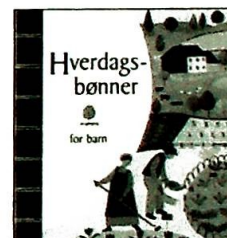
British Library. **VERBUM. Ib. KR. 198,-**

HVERDAGSBØNNER for barn

En liten gavebok med et knippe barnebønner,
klassiske og nye, til glede for barn og voksne.

VERBUM. Ib. Kr. 48,-

NÅ I ETT BIND: C.S. LEWIS:

"Djevelen dypper pennen"

"Den store skillsmissen"

"Se den store skilsmissen"

"Gud på tiltalebenken"

LUTHER FORLAG. Hft. Kr. 248,-

NY UTGAVE AV DOM HELDER CAMARA:

"TUSEN GRUNNER TIL Å LEVE"

VERBUM KLASSISKE. HFT. KR. 179,-

*

**MERK: KJEMPETILBUD PÅ GUNNAR DANBOLTS
NIDAROSDOMEN. FØR: Kr. 548,- NÅ: Kr. 198,-**

Porto betalt ved innleveringen P.P. Norge/Norvège
--

Blikk på tiden

Hva nå?

Det skulle handlet om tro, håp og kjærlighet denne gang. Bakgrunnen? Et kongelig bryllup nylig der ung kjærlighet full av tro og håp lyste mot oss; en vakker, men først og fremst meningsfullt utformet kirkelig seremoni som rørte og berørte mange - uventet mange? - hjerter, og som viste den norske kirke på sitt beste. Dette og mer til skulle det handlet om - med en skjev liten snutt på slutten.

Men før brokkene og bitene var blitt sammenheng og mening, smalt det. I World Trade Center på Manhattan, i Pentagon, i et skogholt i Pennsylvania. Terrorhandlinger med hittil uhørt skade, materielt og menneskelig. Et angrep, føler mange, ikke bare på symboltunge bygninger, men et forsøk på å legge i grus det vi så møysommelig søker å bygge opp: En verden der dialog, toleranse, fordragelighet, respekt, menneskeverd skal råde, og vold og rå makt ikke være godbar mynt.

Man mener å vite hvem bakmennene er: Osama bin Laden, kjent fra tidligere terror, og hans nettverk av fanatiske islamister. Noen vil bombe dem ut av hullene, vil ha dem "dead or alive", som det heter i filmverdenens ville vesten, og som det, lite tillitvekkende, lyder fra mannen i det hvite hus. Hellig krig mot islams fiender, svares det fra Afghanistans Taliban-regime, som i skrivende stund fremdeles holder sin hånd over eks-saudieren bin Laden.

Men bak og under spørsmålet om

hvem, ligger det store "hvorfor?". Hva driver mennesker til slikt? Til nitid å planlegge og gjennomføre selvmordsaksjoner som i tillegg til målet, i dette tilfellet USAs mest symboltunge bygninger og institusjoner, rammer så mange uskyldige mennesker? Eller er også de mange tusen døde en del av målet, og ikke bare en beklagelig bivirkning? Er det ondskapen selv som er løs?

Noen mener det og stopper der. Mer velinformerte analytikere lodder dypere. Det gjorde f. eks. Sir Michael Alexander, tidligere britisk Nato-ambassør, i et leserbrev til "The Independent" fredag etter terrorangrepene: Mange, kanskje et økende antall mennesker i utviklingslandene føler en viss sympati med terroristene og har ikke noe imot at den vestlige verdens og særlig USAs sårbarhet er avdekket, skriver han. De deler ikke sine respektive regjeringers offisielle beklagelser og reagerer ikke som vi på de store tap av menneskeliv, vant som mange av dem er med slikt. Skal vi ha håp om å lykkes i kampen mot internasjonal terrorisme, er det ikke nok å gripe de skyldige, vi må gjøre noe med de underliggende årsakene som gir grobunn for det hat som, næret av religiøs fanatisme, kan gjøre mennesker til hensynsløse terrorister. Det vil si: gjøre noe med fattigdommen, skriver Sir Michael. Synspunkter som Jonas Gahr Støre ved statsministerens kontor her hjemme var inne på samme fredag.

Ord svirrer i hodet: korstog, hellig krig, rettferdig krig... Er det rettferdig *fred* vi ikke har satset nok på?

Det handles igjen på børsen i Wall Street, noen kvartaler unna ryddes det i ruinene. Det vil ta tid, lang tid før ting er "back to

normal". For mange, mange blir det aldri det mer - mor, far, søster, bror, ektefelle, venn er meningsløst borte. For oss alle synes verden usikrere, vanskeligere.

Også her hjemme er det ting å rydde opp i om vi skal komme fredelig fra det og fremover. Ting som har vært her lenge, men som nå synes farligere enn før: fremmedfrykt og fordommer, smårasisme og ekkel intoleranse, uvitenhet og arroganse. Det unyanserte og ikke sjelden selvretefærdige "dem og oss" - som både "vi" og "de" kan henfalle til. Godt da å se biskop og imam hånd hånd ved seremonien i aulaen søndag etter angrepene. Men i skrivende stund melder NRK om bombetruer mot islamske institusjoner i Oslo.

Det er ikke hatet som er kjærlighetens motsetning, kjærlighetens motsetning er likegyldigheten, sier Elie Wiesel - et vitne som vet noe både om hatets og likegyldighetens følger: Auschwitz er en av dem.

Kjærlighet gjør blind, heter det. Nei, insisterte dominikanerpater Hallvard Rieber-Mohn (i sin tid redaktør for St. Olav): Kjærlighet gjør ikke blind, men seende. Selvsagt har han rett! Kjærligheten ser og elsker frem det gode, vakre, livgivende i den annen - ser, vil den kristne si, med en avglans av Guds eget elskende og håpefulle blikk. Ser med den lange og tålmodige kjærlighets blikk.

Det er hatet som gjør blind - blind for den annens ansikt, for vår felles menneskelighet.

Og her er vi både ved begynnelsen og ved slutten, ved det det skulle handlet om: Troen, håpet og kjærligheten.

Foreløbig klamrer vi oss til håpet.

UKJ